

PROFESIONALNI RAZVOJ U OSNOVNOJ ŠKOLI

Radni materijali za učenike

Sadržaj

UVOD	3	2.8. Povezanost zanimanja	59
		2.9. Poštivanje različitosti	60
1. ZNANJE O SEBI	7	2.10. Poduzetništvo	64
1.1. Moji interesi	7	2.11. Spremnost na promjenu	66
1.2. Moje vještine	13	3. MOGUĆNOSTI ŠKOLOVANJA	68
1.3. Moje sposobnosti	16	3.1. Prikupljanje i obrada informacija o školama i zanimanjima	68
1.4. Vrline i vrijednosti	19	3.3. Putovi obrazovanja i karijere	70
1.5. Moje slobodno vrijeme/hobiji	22	3.4. Povezivanje područja rada sa zanimanjima	72
1.6. Samopredstavljanje	23	3.5. Susreti s predstavnicima srednjih škola	74
1.7. Pojam o sebi	24	3.6. Kriteriji za upis u srednju školu	76
1.8. Samopoštovanje	26	3.7. Učenje traje cijeli život	77
1.9. Timski rad	28	4. ODLUKA O PROFESIONALNOM RAZVOJU	79
1.10. Komunikacijske vještine	30	4.1. Postavljanje ciljeva	79
1.11. Odnos prema autoritetu	32	4.2. Što znam o profesionalnom razvoju	81
1.12. Moj tip/stil učenja	33	4.3. Faze profesionalnog razvoja	82
1.13. Radne navike	36	4.4. Važne životne uloge	83
1.14. Istakni svoje prednosti, prihvati svoja ograničenja	39	4.5. Profesionalna zrelost	86
2. ZNANJE O SVIJETU RADA	41	4.6. Tko mi je podrška na putu do odluke	90
2.1. Ključne kompetencije	41	4.7. Proces donošenja odluke	91
2.2. Poslovi u obitelji	44	4.8. Moja očekivanja	92
2.3. Prikupljanje i načini obrade informacija o svijetu rada	47	4.9. Donošenje odluke o izboru	94
2.4. Karijerni put	48	4.10. Provjera odluke – profesionalno savjetovanje	95
2.5. Posjet poslodavcima - PROJEKT	50	4.11. Kako tražiti posao - aktivna uloga na tržištu rada	96
2.6. Zdravlje i izbor zanimanja	56	4.12. Plan razvoja karijere	97
2.7. Zahtjevi zanimanja – odgovarajuće sposobnosti i zapreke za rad	57		

Naslov Profesionalni razvoj u osnovnoj školi

Podnaslov Radni materijali za učenike

Izdavač Hrvatski zavod za zapošljavanje Područni ured Požega
Alojzija Stepinca 5, 34000 Požega
Tel 034 638 400
Fax 034 638 374
<http://www.hzz.hr>

Za izdavača Jasminka Antunović

Urednice Ljiljana Žanetić i Anita Savić

Autorice Ančica Eđed, Vera Ferenčević, Sanja Galović, Rahela Pilon, Dragana Prendl, Snježana Prkić, Anita Savić, Maja Sikirica, Ljiljana Žanetić

Lektorice Anita Savić i Ljiljana Žanetić

Dizajn Tomislav Čenić

Podatak o izdanju 1. izdanje
Mjesto i godina izdavanja Požega, 2016.

Naziv tiskare i sjedište ITD Gaudeamus d.o.o., Požega

Ova publikacija rezultat je projekta „Moj pametan izbor“ što ga je s partnerima proveo HZZ PU Požega u razdoblju od 30. siječnja 2015. do 29. travnja 2016. godine. Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda. Područni ured Požega dobio je sredstva u natječaju Operativni program za razvoj ljudskih potencijala 2007. - 2013., IPA Komponenta IV – Razvoj ljudskih potencijala, Lokalne inicijative za poticanje zapošljavanja – faza II.

Ugovorno tijelo:

HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE URED ZA FINANCIRANJE I UGOVARANJE PROJEKATA EUROPSKE UNIJE

<http://www.hzz.hr/dfc>, e-mail: cesdfc@hzz.hr

Ugovor broj: HR.1.1.09-0030

Ugovoreni iznos: 109.909,87 €

Iznos darovnice: 86.444,11 €

Za više informacija o EU fondovima posjetite www.strukturnifondovi.hr

Sadržaj ove publikacije isključivo je odgovornost HZZ PU Požega.

Ova publikacija dostupna je na hrvatskom jeziku na internetskim stranicama:

<http://os-mladost-jaksic.skole.hr/>

<http://www.os-igkovacic-gornjebazje.skole.hr/>

Riječi i pojmovni sklopovi koji imaju rodno značenje bez obzira jesu li u tekstu korišteni u muškom ili ženskom rodu odnose se na jednak način na muški i ženski rod.

Sva prava pridržana. Niti jedan dio ove publikacije ne smije biti objavljen ili pretiskan bez prethodne suglasnosti nakladnika i vlasnika autorskih prava.

UVOD

Dragi učenice, draga učenice!

Pred tobom je radni materijal nastao u okviru projekta „Moj pametan izbor“ na temu profesionalnog usmjerenja učenika – tebe! Ovim materijalima ti želimo pružiti podršku pri donošenju jedne vrlo važne odluke. Naime, na kraju osmog razreda ćeš trebati odabrati srednju školu, bez obzira na tvoju spremnost za tu odluku. Zbog toga ti želimo pomoći da bolje upoznaš sebe, svijet rada i mogućnosti školovanja kako bi lakše i mudrije odabrao/odabrala svoj profesionalni put, koji uključuje i odabir srednje škole.

Ovaj radni materijal je podijeljen u četiri dijela. Kroz rad na aktivnostima ćeš upoznati:

- **SEBE** – prepoznavanje osobnih sklonosti i kapaciteta je bitno zbog stvaranja realne slike o sebi, zato će ti aktivnosti u tom dijelu pomoći u dobroj samoprocjeni;
- **SVIJET RADA** – zbog lakšeg izbora između brojnih mogućnosti potrebno je što više saznati o sadržaju i uvjetima rada, potrebnim znanjima, vještinama i osobinama te mogućnosti zapošljavanja u različitim zanimanjima;
- **MOGUĆNOSTI ŠKOLOVANJA** – tijekom života ćeš imati mnogo prilika za obrazovanje, a kroz ove materijale ćeš naučiti kako ih pronaći i iskoristiti.

Kad upoznaš ova tri područja, bit ćeš spremniji/spremnija donijeti **ODLUKU O PROFESIONALNOM RAZVOJU**.

Nakon vježbi i zadataka u ovom radnom materijalu moći ćeš:

- usporediti znanja o sebi sa znanjima o svijetu rada
- prepoznati vlastita osobna obilježja i jake strane važne za uspjeh
- razvijati i dalje svoje osobine
- prikupiti i razumjeti informacije o različitim područjima rada i zanimanjima
- pokazati pozitivan stav prema radu
- prepoznati društveni značaj pravilnog izbora budućeg zanimanja
- prepoznati i usporediti različite obrazovne mogućnosti
- samostalno i odgovorno donijeti odluku o izboru zanimanja
- upravljati vlastitom karijerom.

Razmišljaj o sebi, no svakako razgovaraj sa svojim roditeljima, nastavnicima, prijateljima. Možeš se za pomoć obratiti stručnim suradnicima u školi, savjetnicima za profesionalno usmjerenje u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje i Centrima za informiranje i savjetovanje o karijeri (CISOK, ako radi u tvome gradu).

Ako ti za neku vježbu bude potreban određen pribor, bit će označen ovako .

Pogledaj upitnik koji je u nastavku teksta. Upitnik pokazuje koliko znaš o donošenju profesionalnih odluka i profesionalnom razvoju. Pročitaj uputu i odgovori iskreno na postavljena pitanja.

UPITNIK O PROFESIONALNOM RAZVOJU

Ime i prezime _____ Škola _____ Razred ____ Datum _____

Pažljivo pročitaj sljedeće tvrdnje i procijeni slažeš li se s njima ili ne. Slaganje ili neslaganje s tvrdnjom označi znakom X u odgovarajućem prostoru. Kad god je to moguće odluči se za odgovor „slažem se“ ili „ne slažem se“ a odgovor „?“ koristi samo iznimno, kad se doista nikako ne možeš odlučiti.

R.br.	Tvrdnja	Slažem se	Ne slažem se	?
1.	Hobiji i slobodne aktivnosti mogu biti povezani s profesionalnim interesima.			
2.	Postoji samo jedan ispravan način da se donese odluka o budućem zanimanju.			
3.	Što god odaberem za svoje zanimanje, to ću raditi čitav život.			
4.	Donošenje profesionalnih odluka ne ovisi o predmetima koje učim u osnovnoj školi.			
5.	Moj uspjeh u školi može imati utjecaja na moj uspjeh u životu.			
6.	Mogu značajno utjecati na promjene u svom životu.			
7.	Žene mogu biti izvrsni vodoinstalateri.			
8.	Moja osobnost nema ništa s mojim uspjehom ili neuspjehom u karijeri.			
9.	Moja obitelj može utjecati na moj izbor zanimanja.			
10.	Ne moram se osobito truditi pronaći posao, dovoljno je čekati da me sa Zavoda za zapošljavanje pozovu i ponude posao.			
11.	Ista zanimanja mogu postojati u različitim područjima djelatnosti.			
12.	Sva su zanimanja i svi poslovi jednako važni za zajednicu.			
13.	Svi uče na isti način, pa ako mi je problem nešto naučiti, to znači da se ne trudim.			
14.	Pri donošenju profesionalnih odluka ljudi bi trebali uzeti u obzir i ostale važne uloge u životu, a ne samo radnu.			
15.	Radne navike razvijaju se kada se zaposliš.			
16.	Tko napusti školu prije mature ili fakultet prije diplome, dobit će bolji posao i početi raditi prije svojih vršnjaka.			
17.	Jedna od vještina koja se očekuje od radnika u modernom društvu jest timski rad.			
18.	Moj pojam o sebi nema ništa s mojom sposobnošću donošenja ispravnih odluka.			
19.	Promjena tehnologije može utjecati na to hoću li zadržati posao.			
20.	U redu je maštati o idealnom poslu čak i kada postoje mnoge zapreke koje me mogu spriječiti da to ostvarim.			
21.	Planiranje karijere može biti vrlo složen proces.			
22.	Iz pogrešaka drugih koji su donosili profesionalne odluke i ja mogu nešto naučiti.			

R.br.	Tvrdnja	Slažem se	Ne slažem se	?
23.	Ako vrijedno radim i dajem sve od sebe, nikad neću izgubiti posao.			
24.	Nakon završene srednje škole ili fakulteta učenje je gotovo.			
25.	Kada tražiš posao, gotovo je jednako važno koga poznaješ koliko i ono što znaš.			
26.	Ako pažljivo slijedim model donošenja odluka, nikad ga više neću morati koristiti jer sam već prvi put donio/ donijela ispravnu odluku.			
27.	Pojmovi „posao“ i „karijera“ znače isto.			
28.	Kad budem odlučivala/odlučivao o zapošljavanju, dobro je popričati s ljudima koji takav posao već rade.			
29.	Većina ljudi promijeni nekoliko poslova u svom radnom vijeku.			
30.	Muškarcima i ženama jednako dobro odgovaraju znanstvena i tehnička zanimanja.			
31.	Nema baš mnogo zanimanja i poslova koje mogu raditi.			
32.	Zarađivanje mnogo novca učinit će me zadovoljnim.			
33.	Ako nisi bogat, ne trebaš započinjati vlastiti posao.			
34.	Ako promijenim karijeru, sve što znam i umijem bit će uzalud.			
35.	Ako je moj najbolji prijatelj (ili sestra, ujak, susjed) zadovoljan na nekom poslu, bit ću i ja.			

Sudjeluj u razrednoj raspravi i pokušaj odgovoriti na sljedeća pitanja:

- Zašto bi već sada trebalo početi razmišljati o profesionalnom razvoju?
- Što ti osobno dobivaš sudjelovanjem u programu?
- Što dobiva zajednica, tj. društvo?
- Tko je najodgovorniji za uspjeh u karijeri?
- Kako možeš pokazati svoju spremnost za sudjelovanje u programu?

1. ZNANJE O SEBI

Upoznavanje vlastitih vrijednosti, interesa, sposobnosti i osobina ličnosti nije lagan zadatak, ali je nužan u procesu donošenja tako važne odluke kao što je odabir zanimanja i cjelokupan razvoj karijere. Prilikom upoznavanja sebe, dobro razmislite o tome što vas je tijekom dosadašnjeg školovanja jako interesiralo, koje ste predmete voljeli, čime ste se bavili u slobodno vrijeme, ali i što vas je činilo nezadovoljnim i nesretnim, što vam je predstavljalo poteškoće. Razmislite i o svojim željama i životnim ciljevima, odnosno što za vas znači obavljati određeni posao i biti pritom uspješan i zadovoljan.

Vježbe, upitnici i druge aktivnosti koje slijede u ovom dijelu programa mogu ti pomoći u dobroj samoprocjeni.

1.1. Moji interesi

Interesom nazivamo **trajnuju usmjerenost** osobe na neki sadržaj i aktivnost te **spremnost** da se tim sadržajem bavi. Dakle, interesi su ono što nas doista zanima, čime smo zadovoljni i čime se želimo baviti.

Za samoprocjenu interesa najčešće se koriste upitnici interesa. Pitanja u upitnicima interesa odnose se na ono što volite ili ne volite vezano uz različite aktivnosti. Primjeri interesa su čitanje, trčanje, igranje golfa i pletenje. U nastavku slijedi dosta opširan upitnik interesa. Pažljivo pročitaj uputu, razmisli o svojim interesima i ispuni upitnik kod kuće.

1. korak – individualno ispunjavanje upitnika za samoprocjenu interesa kod kuće

MOJI INTERESI – UPITNIK ZA SAMOPROCJENU INTERESA

Pažljivo pročitaj svaku tvrdnju i znakom „x“ označi koliko ona vrijedi za tebe, pri čemu je značenje brojeva sljedeće: 0=potpuno netočno; 1=netočno; 2= djelomično točno, 3=potpuno točno. Za svako područje zbroji bodove i upiši u za to predviđeni prostor.

PODRUČJE 1: priroda, poljoprivreda, šumarstvo, stočarstvo, lov, ribolov	0 potpuno netočno	1 netočno	2 djelomično točno	3 potpuno točno
Volim biti u prirodi i tamo boravim kad god mogu.				
Biologija i poznavanje životne sredine su moji omiljeni predmeti.				
Poznajem puno biljaka u prirodi.				
Zanimaju me život i navike životinja.				
Rado bih pomagao/la u poslovima u vrtu i na njivi.				
Rado bih pomagao/la u sađenju i njegovanju drveća i žbunja.				
Volim slagati cvjetne aranžmane i bukete				
Mislim da je uzgoj ribe zanimljiv i koristan posao.				
Želim se uključiti u pošumljavanje područja stradalih u požarima.				
Nije opravdano loviti divlje životinje čak i ako služe za prehranu.				
Rado bih uzgajao/la čistokrvne konje.				
Ne smeta mi boravak na suncu, hladnoći i vjetru.				
UKUPAN BROJ BODOVA				
PODRUČJE 2: prehrana i ugostiteljstvo	0 potpuno netočno	1 netočno	2 djelomično točno	3 potpuno točno
Zabavan mi je rad u kuhinji.				
Zanimljivo mi je da postavljati stol i posluživati goste.				
Rado gledam emisije o kuhanju i zdravoj prehrani.				
Želim više znati o postupcima kontrole kvalitete hrane.				
Prije kuhanja pažljivo priprelim namirnice.				
Važno je poznavati hranjivu vrijednost namirnica.				
Rado odlazim u kupovinu živežnih namirnica.				
Volio/voljela bih sastavljati jelovnike.				
Volio/voljela bih peći kruh od raznih vrsta brašna.				
Zanimljivo mi je lijepo dekorirati jela.				
Već sam pomagao/la pri spravljanju salate.				
Mislim da je dobro praviti pekmez kod kuće.				
UKUPAN BROJ BODOVA				
PODRUČJE 3: kreiranje i umjetnički obrti	0 potpuno netočno	1 netočno	2 djelomično točno	3 potpuno točno
Volim crtati i ručno oslikavati predmete.				
Htjela/htio bih aranžirati izloge.				
Mogla/o bih se baviti dizajniranjem i izradom namještaja.				
Volim raditi po vlastitim idejama i nacrtima.				

Imam spretne ruke i prste.				
Volim praviti ukrasne predmete od različitih materijala (papir, drvo, tekstil, koža, glina itd.)				
Puno vremena provodim kreirajući i praveći razne stvari.				
Zanimaju me lijep namještaj, vaze, slike itd.				
Spadam među najbolje u razredu kada je u pitanju crtanje i pravljenje raznih predmeta.				
Zanimljivo mi je proučavati tipove slova.				
Trebamo sačuvati i obnoviti naše stare zanate koji izumiru.				
Volim izmišljati nove ideje, postupke i predmete.				
UKUPAN BROJ BODOVA				
PODRUČJE 4: građevina, energetika, unutarnje opremanje	0 potpuno netočno	1 netočno	2 djelomično točno	3 potpuno točno
Volim raditi alatom.				
Zanima me kako funkcioniraju automatski otvarači vrata				
Pažnju mi privlače razne građevine – kuće, mostovi itd.				
Radi uštede energije, sam/a bih izolirao/la svoje prozore, vrata i zidove.				
Korištenje prirodne energije (energija vjetra,sunca) veoma je važno.				
Volio/voljela bih izrađivati solarne kolektore.				
Volim pomagati pri popravcima na kući.				
Dobro se razumijem u sklapanje namještaja.				
Želim napraviti svoju malu radionicu.				
U poslu mi ne smetaju loši uvjeti (buka, prašina, hladnoća).				
Volio/voljela bih napraviti policu od drveta.				
Rado se uhvatim poslova u kojima se nešto pričvršćuje, buši i pili.				
UKUPAN BROJ BODOVA				
PODRUČJE 5: strojarstvo, tehnika, industrija	0 potpuno netočno	1 netočno	2 djelomično točno	3 potpuno točno
Interesira me tehnika.				
Volim praktične i konkretne aktivnosti u kojima strojevima i rukama mogu nešto stvoriti				
Satima se mogu baviti sklapanjem i popravkom tehničkih uređaja.				
Zanimaju me strojevi i aparati (motori, upravljački sistemi).				
Važno mi je da kutija s alatom bude uredna.				
U školi me zanimaju teme u vezi s mehanikom, elektronikom, kompjuterima.				
Bilo bi zanimljivo postavljati strojeve u novom pogonu neke tvornice.				
Volim raditi na elektronski upravljanim sistemima.				
Zanimaju me tehnički podaci za automobile, avione itd.				
Znam kako funkcionira prijenos na biciklu.				
Razumijem se u razne aparate.				
Interesira me proizvodnja struje.				
UKUPAN BROJ BODOVA				

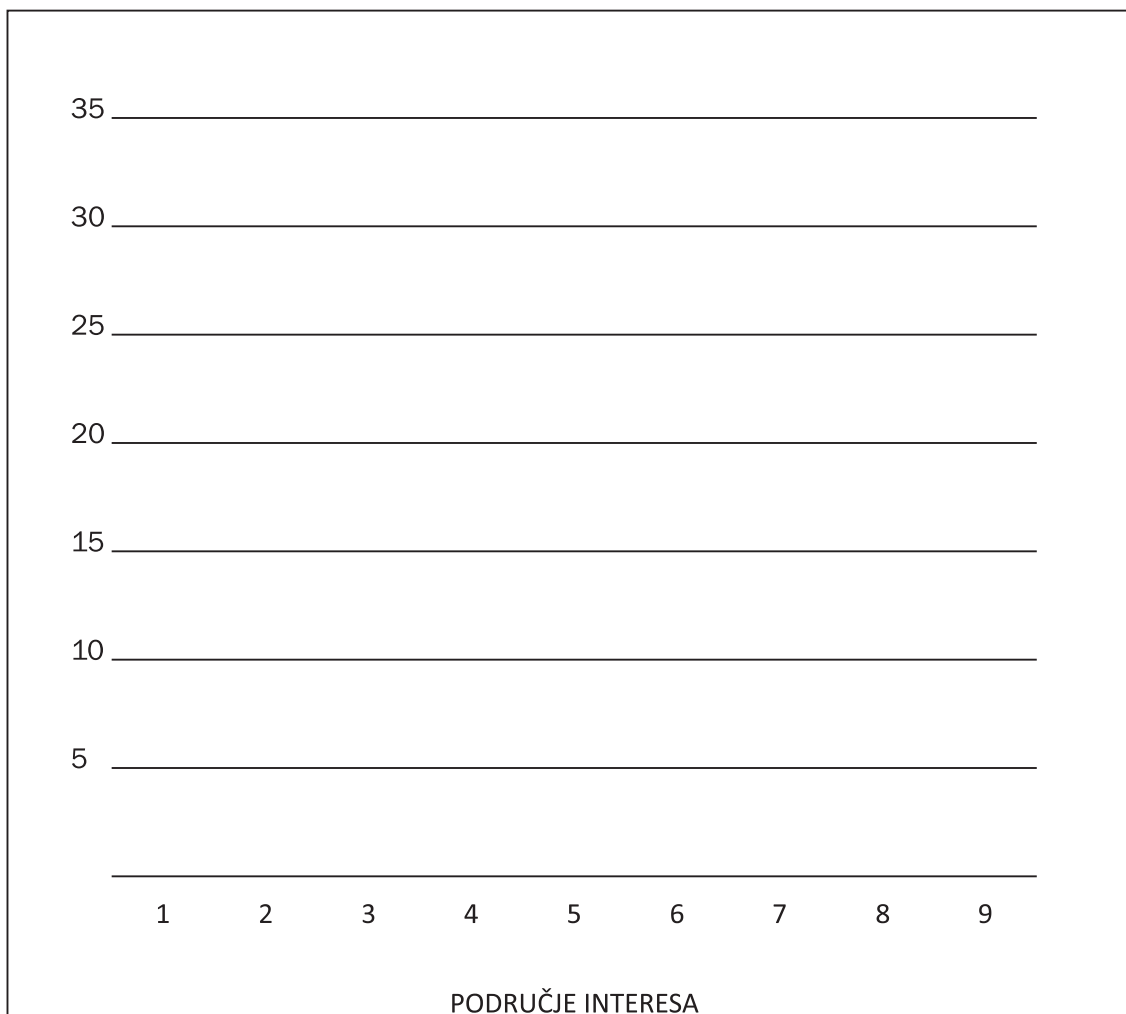
PODRUČJE 6: informatika i komunikacije, istraživanja i mjerenja	0 potpuno netočno	1 netočno	2 djelomično točno	3 potpuno točno
Često rješavam problemske zadatke.				
Volim obavljati poslove kod kojih se traži preciznost, kao što su mjerenje težine i dimenzija, obračunavanje, programiranje.				
Rad i programiranje na kompjuteru, daljinskim komandama itd. veoma su uzbudljivi.				
Volim matematiku.				
Veoma me privlači istraživanje prirodnih sila (npr. elektricitet, nuklearna energija, solarna energija itd.).				
Zanimaju me kompjuteri i programi.				
Volim čitati izvještaje o prirodnim izvorima energije.				
Smatram da su tehnički crteži i planovi vrlo zanimljivi.				
Mogu dugo i strpljivo raditi na nekom zadatku.				
Zanimljiva su mi nova dostignuća iz tehnike i prirodnih znanosti.				
Zanimaju me najnovije mogućnosti iz oblasti laserske tehnike.				
Volim čitati o Suncu, planetima i svemiru općenito.				
UKUPAN BROJ BODOVA				
PODRUČJE 7: trgovina, ekonomija, administracija, skladištenje, financije, turizam	0 potpuno netočno	1 netočno	2 djelomično točno	3 potpuno točno
Prihvatio/la bih posao koji uključuje veliku odgovornost za imovinu.				
Ne smeta mi ako zbog posla treba češće putovati.				
Mislim da je spretnost u upravljanju novcem veoma važna.				
Volim učiti strane jezike.				
Zanimaju me druge zemlje (geografija, privreda, način života, ljudi).				
Prilikom kupovine uspoređujem cijene.				
Volim popunjavati formulare.				
Sudjelujem u svakoj prodajnoj akciji u školi.				
Kada planiram neki veći posao, volim predvidjeti sve detalje.				
Volio/la bih shvatiti zbog čega su neke firme uspješne, a neke propadnu.				
Mislim da bih uspješno pronalazio/la pretplatnike za neki časopis.				
Znam koliku kamatu dobivam na svoju štednju				
UKUPAN BROJ BODOVA				
PODRUČJE 8: zdravlje, školstvo, socijalna skrb	0 potpuno netočno	1 netočno	2 djelomično točno	3 potpuno točno
Uspješno podučavam svoje prijatelje.				
Suosjećam s problemima drugih ljudi i spremna/an sam im pomoći.				
Djeca su veoma zadovoljna kada ih ja čuvam.				
S lakoćom usmjeravam i savjetujem ljude.				

Mogla/mogao bih raditi posao koji uključuje odgovornost za tuđe živote.				
Želim što više znati o zdravlju i bolestima.				
Strpljivo slušam kad mi ljudi govore o svojim problemima.				
Volim kada mi povjere odgovornost za druge.				
Kada je nekom potrebna pomoć, osjećam da mu baš ja trebam pomoći.				
Često razmišljam o tome zašto je netko omiljen, a netko manje prihvaćen u društvu.				
Povremeno volontiram u udrugama koje skrbe o osobama s invaliditetom.				
Imam dobar odnos s ljudima svih uzrasta.				
UKUPAN BROJ BODOVA				
PODRUČJE 9: umjetnost, jezik, književnost, novinarstvo, mediji	0 potpuno netočno	1 netočno	2 djelomično točno	3 potpuno točno
Mogu prepoznati vrijedno umjetničko djelo.				
Rado pišem i lako oblikujem složenije tekstove.				
Kad god mogu, odlazim u kazalište, na koncerte i izložbe.				
Puno čitam i razmišljam o onome što pročitam.				
Aktivno se bavim umjetnošću (glazba, ples, slikanje, gluma...).				
Gledam TV emisije o kulturi i umjetnosti.				
Volim kritički razmišljati o stvarima koje vidim, čujem ili pročitam.				
Strani jezici spadaju u moje najomiljenije predmete.				
Dobro mi ide izrada prezentacija, plakata, referata i izvještaja.				
U nepoznatim gradovima najviše me zanimaju stare građevine i muzeji.				
Imam bogat rječnik.				
Radije čitam knjige nego članke na internetu.				
UKUPAN BROJ BODOVA				

2. korak – predstavljanje interesa pomoću „grafikona interesa“

Prema rezultatima koje si dobila/dobio u upitniku interesa nacrtaj svoj „grafikon interesa“. Označi koliko bodova imaš u svakom području. Možeš ih označiti različitim bojama.

Grafikon interesa

3. korak – povezivanje interesa i smjera daljeg obrazovanja

Porazgovarajte u grupi o svojim interesima koristeći grafikon. Objasnite jedni drugima čime se najradije bavite, kakva bi mogla biti veza između vaših interesa i škole koju namjeravate pohađati. Utvrdite sličnosti i razlike između članova vaše skupine.

4. korak – predstavljanje zaključaka grupnog rada

Izaberite „glasnogovornika“ skupine i neka on vaše opise i zaključke iznese pred ostalima učenicima. Zajedno zaključite u kakvoj su vezi interesi, škola u koju se želite upisati i neki poslove koje mislite da biste željeli i mogli raditi.

1.2. Moje vještine

Vještina je brzo i precizno izvođenje nekog složenog slijeda naučenih radnji. Vještine se stječu i izgrađuju postupno, tijekom vježbanja, odnosno stalnog i planiranog (sustavnog) obnavljanja aktivnosti. Dijelimo ih na:

- **spoznajne vještine** – logičko i kreativno razmišljanje, govor i razumijevanje materinjeg jezika, čitanje, pisanje, vladanje osnovama računanja, poznavanje novca, prometnih pravila i slično.
- **psihomotoričke vještine** – fizička spretnost u izvođenju radnji te upotreba instrumenata, alata i materijala (npr. vožnja bicikla).
- **socijalne vještine** – uspostavljanje i razvijanje kvalitetnih međuljudskih odnosa, donošenje odluka, svijest o sebi, nošenje s emocijama i uzrocima stresa i slično.

1. korak – individualno ispunjavanje upitnika

Ispunite upitnik „Moje vještine“. Zadnji stupac (zanimanje) za sada ostavite praznim.

MOJE VJEŠTINE – UPITNIK ZA SAMOPROCJENU VJEŠTINA

Pažljivo pročitaj svaku tvrdnju i znakom „x“ označi koliko ona vrijedi za tebe, pri čemu je značenje brojeva sljedeće: 1=netočno; 2= djelomično točno, 3=potpuno točno.

SPOZNAJNE VJEŠTINE	1 netočno	2 djelomično točno	3 potpuno točno	Zanimanje
Mogu prepričati neki događaj bez posebne pripreme.				
Kad nešto pročitam, odmah razumijem što sam pročitala/pročitao.				
Dobro i točno čitam tekstove na hrvatskom jeziku.				
Nije mi problem napisati kratki izvještaj o nekom događaju.				
Osnovne računske operacije mogu obaviti „u glavi“, bez pisanja.				
Volim sudjelovati u planiranju složenijih događaja i aktivnosti.				
Kad sudjelujem u nekoj raspravi, volim se pripremiti kako bih imao/la što više argumenata jer tako neću govoriti „napamet“.				
Užitak mi je prikupljati različite podatke i sistematizirati ih.				
Već mogu uspješno komunicirati na stranom jeziku kojeg učim u školi.				
PSIHOMOTORIČKE VJEŠTINE	1 netočno	2 djelomično točno	3 potpuno točno	Zanimanje
Brzo tipkam na računalu.				
Lako i brzo učim plesne korake na satu TZK.				
Nije mi problem slagati sitne predmete.				
Pisana slova pišem bez teškoća, brzo i točno.				
Dobro mi ide rukovanje alatima i strojevima.				
U praktičnim zadacima vrlo sam precizan/precizna.				
Mogu dugo održati pažnju kada nešto radim.				
SOCIJALNE VJEŠTINE	1 netočno	2 djelomično točno	3 potpuno točno	Zanimanje
Lako uspostavljam odnose s drugim ljudima.				
Kad trebam donijeti neku odluku nastojim dobro promisliti.				
Rijetko mi se događa da me emocije toliko preplave da ne mogu razmišljati.				
Ja sam pravi „timski igrač“, volim raditi s drugima.				
Mislim da je suradnja u školi bolja od natjecanja.				
Nastojim mirnim putem rješavati sukobe u koje upadnem.				
Često sam ja taj/ta koji/a pokreće različite akcije.				
Nastojim pomoći prijateljima kad imaju problema.				
Nije mi teško pamtit i slijediti upute.				
Znam dobro slušati.				
Sasvim je u redu da ljudi o nekim pitanjima i društvenim događajima imaju različito mišljenje.				

2. korak – grupna rasprava o vještinama

Podijelite se u skupine od 4-6 učenika. Raspravite o vještinama koje imate, istaknite one na koje ste osobito ponosni i označite ih na svojim upitnicima znakom ✓. Također označite znakom ↓ i one za koje mislite da su vam važne a nisu kod vas razvijene i razmislite kako ih možete uvježbati.

3. korak – rad u grupi - dopuna samoprocjene vještina

Usporedite svoje vještine i utvrdite postoje li neke koje su kod svih dobre. Pogledajte ima li i onih koje nisu razvijene kod većine. Objasnite zašto je to tako.

4. korak – rad u grupi - povezivanje zanimanja i vještina

U stupac gdje piše „zanimanje“ napišite barem po jedno zanimanje u kojem treba imati dobro razvijenu opisanu vještinu.

5. korak – predstavljanje grupnih uradaka

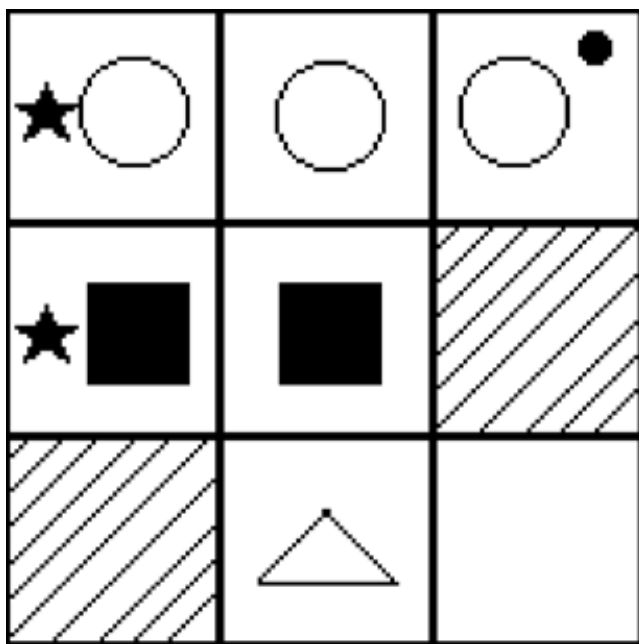
Izaberite „glasnogovornika“ skupine i neka on vaše zaključke iznese pred ostalima učenicima. Zajedno zaključite u kakvoj su vezi vještine, škola u koju se želite upisati i neki poslovi koje mislite da biste željeli i mogli raditi.

1.3. Moje sposobnosti

Svako zanimanje zahtijeva i određene sposobnosti od osobe koja obavlja poslove tog zanimanja. Stoga nije dovoljno samo imati izražen interes i želju za obavljanjem poslova određenog zanimanja. Sposobnosti određuju **ono što osoba može učiniti** i predstavljaju jedan od osnovnih čimbenika za uspješno obavljanje nekog zanimanja. Sposobnosti se najčešće dijele u tri **skupine**: senzorne, psihomotoričke i intelektualne.

1. **Senzorne sposobnosti** (kao što su, primjerice, sluh i vid) razvijaju se relativno rano u djetinjstvu te su gotovo potpuno razvijene kod djece u prvom razredu osnovne škole. Primjerice, vrlo rano se može zamijetiti dijete koje ima izrazito razvijene slušne sposobnosti i glazbeni talent, ali i dijete koje ima teškoće sluha. Senzorni nedostaci mogu predstavljati teškoću tijekom školovanja, ali i uzrokovati kasniji neuspjeh zbog nesklada između želja i stvarnih mogućnosti.
2. **Psihomotoričke sposobnosti** su različiti oblici spretnosti, koordinacije i brzine izvođenja pokreta, tjelesne snage i slično. Za mnoga su zanimanja upravo ove sposobnosti izrazito važne.
3. **Intelektualne sposobnosti** čine vrlo složene mentalne funkcije koje se očituju u snalažljivosti, razumijevanju prostornih i mehaničkih odnosa, otkrivanju i shvaćanju zakonitosti i načela, rječitosti, razumijevanju govornih simbola, razumijevanju računskih radnji, u brzini i lakoći pamćenja i dr. Budući da svaki rad u većoj ili manjoj mjeri uključuje intelektualne sposobnosti, one su vrlo značajan element profesionalnog izbora i razvoja.

1. korak – individualno popunjavanje upitnika

Ispunite upitnik „Moje sposobnosti“. Zadnji stupac (zanimanje) za sada ostavite praznim.

MOJE SPOSOBNOSTI – UPITNIK ZA SAMOPROCJENU SPOSOBNOSTI

Pažljivo pročitaj svaku tvrdnju i znakom „x“ označi koliko ona vrijedi za tebe, pri čemu je značenje brojeva sljedeće: 1=netočno; 2= djelomično točno, 3=potpuno točno.

SENZORNE SPOSOBNOSTI	1 netočno	2 djelomično točno	3 potpuno točno	Zanimanje
Imam jako dobar vid.				
Sluh mi je vrlo oštar.				
Imam dara za glazbu.				
Brzo opažam predmete koji su izvan pravca u kojem gledam.				
Mogu lako i brzo razlikovati materijale od kojih su izrađeni neki predmeti.				
Zamjećujem sitne detalje na predmetima.				
Razlikujem sve boje.				
Mogu brzo odrediti odakle dolazi neki zvuk.				
PSIHOMOTORIČKE SPOSOBNOSTI	1 netočno	2 djelomično točno	3 potpuno točno	Zanimanje
Vrlo sam spretna/spretni.				
Nije mi problem izvoditi vježbe u kojima je potreban usklađen rad ruku i nogu.				
U trčanju sam među najbržima u razredu.				
Snažan/snažna sam, mogu lako podignuti i dugo držati teže terete.				
Dobro hvatam brze lopte.				
Uvijek imam dobre rezultate u pikadu i sličnim igrama.				
Kad radim neke praktične vježbe, ruke su mi mirne.				
INTELEKTUALNE SPOSOBNOSTI	1 netočno	2 djelomično točno	3 potpuno točno	Zanimanje
Lako se snalazim u nepoznatim situacijama.				
Izvršno se snalazim u prostoru.				
Matematičke zadatke rješavam s lakoćom.				
Brzo uočavam u čemu su neki predmeti ili događaji slični a u čemu različiti.				
Imam dobro pamćenje.				
Kad proučim upute za neki novi aparat, odmah mi je jasno kako funkcionira.				
Bez problema mogu sažeti nešto što sam čuo/la ili pročitao/la.				

2. korak – individualni rad - nastavak samoprocjene sposobnosti

☞ Za ovu aktivnost ti je potreban papir veličine A6 (pola od A5 ☺).

Razmislite o sposobnostima za koje ste označili da su kod vas dobro razvijene. Neka svatko na prazan papirić koji ste dobili od voditelja ove radionice nacрта simbol/znak koji ga opisuje.

3. korak – razredna rasprava

Sjednite u krug zajedno s voditeljem radionice i neka svatko predstavi svoj crtež i objasni ostalima zašto je naslikao baš taj simbol.

4. korak – grupna izrada plakata

☞ Za ovu aktivnost su vam potrebni papiri veličine A5. I malo ljepila.

Podijelite se u grupe od 4 do 6 učenika i napravite plakat na temu „Moja savršena budućnost“. Svatko neka zalijepi svoj papirić sa simbolom tako da napravi džepić (zalijepiti samo tri strane papirića)

5. korak - individualni rad - procjena sposobnosti drugih članova grupe

☞ Za ovu aktivnost će ti biti potrebno 3-5 papirića (ovisno o veličini tvoje grupe).

Svakoj osobi iz grupe na papirić anonimno napišite po čemu je ta osoba posebna, u čemu je ta osoba dobra i stavite te poruke u džepiće. Svaki učenik na kraju pokupi poruke koje su namijenjene njemu.

6. korak – razredna rasprava o utjecaju sposobnosti na profesionalne izbore

Raspravite s voditeljem o tome kako svi imamo različite sposobnosti i u skladu s tim trebamo donositi odluke vezane za profesionalni razvoj.

7. korak – domaća zadaća

Kod kuće u svoj Upitnik samoprocjene sposobnosti u stupac gdje piše „zanimanje“ napiši barem po jedno zanimanje u kojem treba imati dobro razvijenu opisanu sposobnost. Provjeri odgovaraju li tvoje sposobnosti zanimanjima kojima bi se htio/htjela baviti. Usporedi samoprocjenu sposobnosti s onim kako su te procijenili tvoji prijatelji.

1.4. Vrline i vrijednosti

Svaka osoba ima svoj vlastiti sustav vrijednosti, odnosno **skup stavova ili uvjerenja o tome što je ispravno, dobro ili poželjno**. Na sustav vrijednosti možemo gledati kao na svojevrsnu organizaciju čovjekovih potreba, želja i ciljeva, pri čemu nam nisu svi jednako važni. Tako nam može biti važno da na budućem poslu imamo priliku raditi u grupi ljudi, tj. timu dok nam, primjerice, visina plaće može biti manje važna, i obratno. Redoslijed važnosti ovih i sličnih vrijednosti nije isti kod svake osobe. Iako često ni sami nismo svjesni vlastitog redoslijeda vrijednosti, njihova važnost se očituje u našim stavovima i ponašanjima, ali u velikoj mjeri određuje i naše životne ciljeve. Želje, prohtjevi i sklonosti usmjeravaju naše ponašanje prema određenim ciljevima. Vrijednosti stoga možemo definirati kao **relativno trajne ciljeve koje pojedinci smatraju važnima u svome životu**. Ukoliko te trajne ciljeve nastojimo ostvariti kroz svoju radnu ulogu (zanimanje), onda ih nazivamo profesionalnim ili **radnim vrijednostima**. Nekome je važno posvetiti svoj život pomaganju bolesnim i nemoćnim ljudima, a nekome drugome steći ugled u društvu ili visok životni standard, utjecati na mišljenje i ponašanje drugih, imati mogućnost osobnog razvoja i ostvarenja ili pak mogućnost ravnopravnog sudjelovanja u zajedničkom donošenju važnih odluka i dr. Stoga dobro razmislite o svojim vrijednostima i ciljevima te svakako vodite računa o njima pri donošenju odluke o budućem zanimanju.

Moje vrline i vrijednosti

1. korak – individualno određivanje osobnih vrijednosti

Prisjeti se svega što je za tebe važno, što izuzetno cijeniš i poštuješ, što ti je najvrednije u životu. Nakon kratkog razmišljanja dopuni rečenicu:

Najveća vrijednost za mene je _____

(Ako se ne možeš odlučiti za jednu vrijednost, napiši ih više ali ne više od 3).

2. korak – individualni rad - slikovno predstavljanje vrijednosti

☞ Za ovu aktivnost ti je potreban papir veličine A5 ili A4.

Predstavi svoju najvažniju vrijednost nekim simbolom, crtežom, riječju i slično. Ako se ne možeš odlučiti za jednu vrijednost, odaberi ih i predstavi više (ali ne više od 3). Potpiši se na svoj crtež.

3. korak – prepoznavanje tuđih vrijednosti

Složite sve crteže na stolove. Svatko neka ide od crteža do crteža i zapisuje koja je vrijednost u pitanju; na kraju autor sam napiše što je predstavio.

4. korak – razredna rasprava o utjecaju vrijednosti na profesionalni razvoj

Voditelj radionice zapisivat će redom vrijednosti koje se najčešće pojavljuju i one koje se pojavljuju najmanje puta. Raspravite kako vas iskazane vrijednosti određuju u budućnosti, a osobito u izboru zanimanja.

Ovdje zapiši prvih 5 vrijednosti koje se najčešće pojavljuju:

.....

.....

.....

.....

.....

5. korak - domaća zadaća:

Ispuni Upitnik radnih vrijednosti (Radne vrijednosti predstavljaju skup općih i relativno trajnih ciljeva koje ljudi nastoje ostvariti radom, odnosno kroz svoju radnu ulogu).

UPITNIK RADNIH VRIJEDNOSTI

Naredna lista opisuje različita zadovoljstva koja ljudi imaju od svog posla. Pogledaj definicije i ocijeni koliko je svako od njih važno tebi. Koristi skalu od 1 do 4 gdje je:

- 1 - Nije mi nimalo važno
- 2 - Nije mi važno
- 3 - Prilično je važno
- 4 - Vrlo je važno za izbor mog posla ili zanimanja

Vrijednost	Opis	Ocjena 1 - 4
Doprinos društvu	Raditi nešto što doprinosi poboljšanju društva u kojem živimo	
Pomaganje drugima	Biti uključen u direktno pomaganje drugima u cilju rješavanja njihovih problema, bilo individualno bilo grupno	
Javni kontakti	Imati puno svakodnevnih kontakata s ljudima	
Rad s drugim ljudima	Imati bliske radne odnose s kolegama – timski rad i suradnja	
Međuljudski odnosi	Prijateljski odnosi i razumijevanje među ljudima s kojima čovjek surađuje	
Pripadanje	Biti prepoznat kao član neke organizacije ili grupe	
Korištenje sposobnosti	Mogućnost da vlastite sposobnosti, vještine i znanja dođu do punog izražaja u nekoj aktivnosti	
Postignuće	Zamjetljivi učinci rada, visoka razina učinka i zadovoljstvo zbog uspješno obavljenog posla	
Napredovanje	Mogućnost napredovanja i unapređenja, odnosno poboljšanja vlastitog položaja	
Esteticizam	Mogućnost estetskog oblikovanja i zadovoljstvo ljepotom okruženja	
Samostalnost	Nezavisnost u djelovanju, samoinicijativno rješavanje problema i samostalno donošenje odluka	
Stvaralaštvo	Mogućnost domišljanja i rješavanja netipičnog, smišljanje i kreiranje novih predmeta, postupaka ili ideja	
Ekonomska sigurnost	Zadovoljavajući prihodi i sigurno zaposlenje, visok i stabilan životni standard	
Životni stil	Sloboda življenja i mogućnost ponašanja prema vlastitim standardima i vrijednostima	
Razvoj ličnosti	Mogućnost vlastitog razvoja i samoispunjenja	
Fizička aktivnost	Mogućnost tjelesnog djelovanja i razvoja	
Prestiž	Uvažavanje i ugled u društvu, priznanje za osobne kvalitete i postignuća	
Rizik	Izazov opasnosti, osjećaj uzbuđenja pri neizvjesnim i smionim poduhvatima bilo koje vrste	
Raznolikost	Promjena i raznovrsnost u životu	

1.5. Moje slobodno vrijeme/hobiji

Način na koji provodimo slobodno vrijeme može imati značajan utjecaj na naš profesionalni razvoj. Kroz hobije razvijamo nove vještine, kreativnost, kritičko mišljenje, strast i samopouzdanje. Hobi može utjecati i na socijalne/društvene veze koje imamo i stvaramo. Navedene pozitivne posljedice mogu pomoći u razvoju karijere. Ponekad hobi može postati karijera.

1. korak – grupni rad - popis hobija

Podijelite se u skupine od 5-6 učenika; svaka grupa u 10 minuta treba sastaviti što duži popis hobija ili aktivnosti koje vam se sviđaju i kojima se bavite ili biste se željeli baviti u slobodno vrijeme.

2. korak – grupni rad - zajednička razredna lista hobija

Na ploču ili veliki papir voditelj zapisuje hobije i aktivnosti koje ste zapisali i to tako da svaka grupa naizmjenice govori po tri hobija i tako u krug dok se ne ispišu sve aktivnosti koje ste zapisali.

3. korak – individualni rad - zapisivanje najdražih hobija ili aktivnosti

Zapiši pet hobija ili aktivnosti koje te najviše vesele; stavi zvjezdicu ★ pokraj onih za koje misliš da bi mogli postati tvoje zanimanje; ono što si zapisala/o pokaži članovima svoje male grupe i kratko o tome raspravite.

4. korak – razredna rasprava

S voditeljem raspravite o tome što ste radili vodeći se sljedećim pitanjima:

- kako hobiji pridonose zadovoljstvu u životu?
- što se događa kad ljudi nemaju što raditi u slobodno vrijeme?
- zašto nije dobro ako nam je zanimanje usko povezano s hobijima?
- moraju li hobiji i ostale aktivnosti slobodnog vremena biti skupe?
- što nas hobiji i slobodne aktivnosti mogu naučiti o profesionalnom razvoju?

1.7. Pojam o sebi

Razmislite o sebi i svom ponašanju. Možete li izdvojiti neke osobine? Recimo, druželjubivi ste i otvoreni ili stidljivi i zatvoreni u sebe, praktični ili maštoviti, fleksibilni ili ne, marljivi, uporni, samokritični... Navedene i mnoge druge osobine značajno utječu na način reagiranja ili ponašanja u različitim situacijama. Za svako su zanimanje poželjne neke osobine, što ne znači da su te iste osobine jednako poželjne i važne u svim zanimanjima. Primjerice, za prodavače ili konobare je važno da u poslu budu komunikativni, otvoreni, susretljivi jer svoje poslove uglavnom obavljaju u kontaktu s drugim ljudima, dok je, primjerice, za kemijske tehničare važno da budu smireni, strpljivi, ustrajni i temeljiti u obavljanju svojih poslova. Dakle, važno je osobine koje imamo uskladiti s tipom posla koji obavljamo, jer za pojedina zanimanja nisu sve osobine dobrodošle. Primjerice, zamislite prodavača koji je po prirodi povučen, nekomunikativan, nesamostalan. Što mislite, može li takav prodavač biti uspješan?

1. korak – individualni rad - sažimanje informacija samoprocjene

☞ Za ovu aktivnost su ti potrebni samoljepljivi papirići u četiri različite boje.

Pogledaj radni list „To sam ja“ iz prethodne vježbe. Dopuni ga ako misliš da još nešto treba upisati. Zatim na jednom papiriću napiši svoje interese, na drugom vrijednosti, na sljedećem sposobnosti i na zadnjem željeno zanimanje. Upotrijebite papiriće iste boje za istu informaciju.

2. korak – „šetnja“, grupni rad - predstavljanje informacija o samoprocjeni

Zalijepi papiriće na sebe i tako „okićen“ šetaj razredom i pri susretu s drugim učenicima predstavi svoje sposobnosti, interese, vrijednosti i željeno zanimanje.

3. korak – samostalno pisanje

Na osnovi zapisanih interesa, vrijednosti, sposobnosti i željenog zanimanja kao i povratnim informacijama koje si dobio/dobila od drugih učenika napiši autobiografiju.

4. korak – čitanje autobiografija i prepoznavanje autora

Voditelj će skupiti sve autobiografije i čitati ih nasumce, ne navodeći ime učenika, a ostali učenici pogađaju čija je to autobiografija.

5. korak – razredna rasprava

Razmisli:

- Kako si se osjećao/osjećala prilikom samoopisa i kad su te trebali prepoznati drugi učenici?
- Što je pozitivan pojam o sebi? Što je negativan pojam o sebi?
- Kako se ponaša osoba s pozitivnim pojmom o sebi?
- Kako se ponaša osoba s negativnim pojmom o sebi?

Sudjeluj u razrednoj raspravi o ovim pitanjima.

KRUG SAMOPOIMANJA (POJMA O SEBI)

6. korak - igra uloga - razliku između pozitivnog i negativnog pojma o sebi

➤ Voditelj će pripremiti materijale s opisima osoba i situacijama koje ćeš koristiti u ovoj aktivnosti. Podijelite se u parove. Voditelj radionice podijelit će vam opise osoba i situacija koje treba odglumiti. Zadatak je glumiti 2-3 minute osobu pozitivnog i osobu negativnog samopoimanja pri čemu možete birati kojim ćete to redosljedom odigrati. Ostali učenici analizirat će vaš nastup i procijeniti ponašaju li se oni u skladu s pozitivnim ili s negativnim pojmom o sebi. Ako želite, možete napraviti video-zapis igranja uloga. Pokušajte sami domisliti još situacija i osoba koje možete glumiti za vježbu prepoznavanja pozitivnog i negativnog pojma o sebi.

Primjeri situacija koje možete odigrati:

- Prijateljica ti priča kako je netko stavio na Facebook ružan status o tebi.
- Govoriš mami/tati o tome kako si dobio/la lošu ocjenu iz testa za koji se baš i nisi potrudio/la.
- Trener te nije uvrstio u ekipu za sljedeću utakmicu. Razgovaraš o tome s najboljim prijateljem.

7. korak - zaključna rasprava o povezanosti samopoimanja i donošenja odluka na području profesionalnog razvoja

Razmislite o svemu što ste u ovoj vježbi radili. Sudjelujte u zaključnoj raspravi o povezanosti samopoimanja i donošenja odluka na području profesionalnog razvoja. U raspravi pokušajte odgovoriti na sljedeća pitanja:

- Koliko vam se svidjela ova vježba?
- Što ste naučili o samopoimanju i o donošenju odluka?
- Kako se to može primijeniti na profesionalni razvoj?

1.8. Samopoštovanje

Samopoštovanje je svijest o vlastitoj vrijednosti, našim jakim stranama i slabostima, pozitivnim i negativnim osobinama, prihvaćenje sebe onakvima kakvi jesmo. Važno je znati koje su naše pozitivne osobine i vještine, koje su naši uspjesi. To mogu biti vještine poput crtanja, pjevanja, plivanja i slično. Od osobina istaknimo one na koje smo posebno ponosni npr., komunikativnost, otvorenost, druželjubivost, iskrenost, ljubaznost, odgovornost ... Kao uspjeh spomenimo osvojeno prvo mjesto na natjecanju iz matematike, ispravljenu ocjenu iz nekog teškog predmeta, uspješno organiziranje slobodnog vremena i slično.

Svijest o osobnim vrijednostima oblikuje našu sliku o sebi. Mišljenje o nama samima utječe na naše ponašanje, stavove i odnose s drugim ljudima. Ako mislimo o sebi kao o uspješnim i zadovoljnim osobama veća je mogućnost da ćemo takvi i biti.

A koliko stoji ovo ogledalo?

1. korak – uvodna rasprava

Nakon slušanja uvodnog izlaganja voditelja o pojmovima *vlastita vrijednost*, *pozitivna slika*, *dijeljenje drugima pohvale* te razlici između hvalisanja (pozitivno i negativno) i hvaljenja. Povežite to s prethodnim vježbama o samopredstavljanju i samoopisu.

2. korak – individualni rad – samoprocjena s orijentacijom na pozitivna obilježja

☞ Za ovu aktivnost trebaš papir veličine A4 u boji.

Odaberite papir u željenoj boji i flomasterima nacrtajte ogledalo željene veličine, oblika i izgleda s obje strane papira. Razmislite o vlastitim kvalitetama, a zatim na zrcalo napišite nekoliko svojih pozitivnih osobina. Potom okrenite papir na stranu s praznim zrcalom.

3. korak – prepoznavanje pozitivnih osobina drugih

Ustanite i redom obilazite mjesta kolega u razredu te upišite u svako zrcalo po dvije pozitivne osobine ili kratak opis koji vežete uz vlasnika zrcala. Vratite se na svoje mjesto i pogledajte što je zapisano u ogledalu. Usporedi one osobine koje si sam označio s onima koje su ti drugi napisali.

4. korak – dragovoljno iznošenje osobnog doživljaja

Pročitaj (ako želiš) pred ostalima ono što ti se sviđelo kod opisa tvojih prijatelja. Papir spremi u svoju mapu.

1.9. Timski rad

Sve je teže u suvremenom stvaralačkom radu znatniji uspjeh ostvariti kao pojedinac. Individualisti u radu su prošlost, zamijenio ih je suradnički odnos i timski rad u kojem je važno poticati i razvijati potencijale svih uključenih. Tim je mali broj ljudi s različitim vještinama, koji imaju zajedničku svrhu, zajedničke ciljeve i pristup radu, za koji se smatraju međusobno odgovornima. Budućnost, zacijelo, pripada timskom radu jer tim može, zna i želi više od pojedinaca u njemu. Stoga je važno razvijati vještine potrebne za timski rad jer je to jedna od najtraženijih kompetencija za najrazličitije poslove.

1. korak – uvodna rasprava o značajkama i važnosti timskog rada

Nakon što vam je voditelj izložio značajke i prednosti timskog rada i suradnje, pokušajte se dosjetiti nekih asocijacija na riječi tim i suradnja. Sve čega se dosjetite voditelj zapisuje na ploču.

2. korak – vježba „Timski rad“

✎ Za ovu aktivnost su vam potrebne vrećica flipsa i paketić čačkalica.

Podijelite se u skupine od 4-5 učenika. Svaka skupina ima vrećicu flipsa i paketić čačkalica; od toga trebate napraviti kuću a pri tome svatko smije koristiti samo jednu ruku.

3. korak – samostalno ispunjavanje upitnika za vrednovanje timskog rada

Svatko neka samostalno ispuni sljedeći upitnik:

Upitnik: Kakav/ kakva sam u timu?

Datum: _____

1. Radionica mi je bila zanimljiva

2. Radeći u grupi, osjećam se:

3. Uz to, želim dodati da sam se osjećao/ osjećala: _____

4. Smatram da sam u grupnom radu: _____

5. Mojim suradnicima je radeći sa mnom bilo: _____

6. Pri sljedećoj suradnji mogla/mogao bih poboljšati: _____

4. korak – grupna analiza i procjena timskog rada

Usporedite u grupi svoja zapažanja o timskom radu koja ste opisali u upitniku za procjenu. Slažu li se tvoja zapažanja o vlastitom sudjelovanju i doprinosu rada tima sa zapažanjima i procjenama drugih? Ako ne, zašto? Možete li uskladiti mišljenja?

5. korak – predstavljanje grupnih analiza

Izaberite predstavnika koji će izložiti vašu kućicu. Pri izlaganju on će opisati iskustvo timskog rada i predstaviti zaključke procjene različitih aspekata timskog rada do kojih ste došli tijekom grupne rasprave.

6. korak – razredna rasprava o važnosti dogovora i spremnosti za suradnju

Raspravite u razrednoj raspravi o važnosti dogovora i spremnosti za suradnju s obzirom da je timski rad jedna od najtraženijih kompetencija kod poslodavaca. Dovodite u vezu kvalitetu produkta s procesima u grupi.

1.10. Komunikacijske vještine

Komuniciranje je međusobno utjecanje ljudi upotrebom simboličkih sredstava. Čak tri četvrtine budnog vremena provodimo u komunikaciji. Iako je komunikacija svakodnevna i «obična» aktivnost (ili možda upravo zbog toga), brojne su predrasude i pogrešna mišljenja koja se odnose na nju. Ljudi misle da o komunikaciji sve znaju, jer je to svakodnevna i obična aktivnost. Da to nije tako jednostavna aktivnost o kojoj sve znamo, najbolje se vidi iz svakodnevnih neuspješnih komunikacija. O komunikaciji znamo malo ili nimalo pa moramo učiti i vježbati komunicirati.

„Razlog zbog kojeg imamo dva uha, a samo jedna usta je da bismo mogli više slušati, a manje govoriti”. (latinska poslovice)

Vježba: „Ja poruke – Ti poruke“

1. korak – grupna vježba komunikacijskih vještina

Sigurno ne voliš kada ti netko kaže nešto poput ovoga:

- Ti si neodgovoran učenik!
- Tvoje mišljenje je potpuno krivo.
- Reci nam to, ti “pametnjakoviću” jedan!
- Baš si pravi divljak.

Ovo su primjeri „ti poruka“ kojima se ocjenjuje nečija osobnost, nameće svoje mišljenje, pokazuje nadmoć i nepovjerenje što sve zajedno nazivamo „govor neprihvatanja“. Ovakve izjave o sebi nitko ne želi čuti. Vježbom možemo promijeniti ovakav način komuniciranja, što će pozitivno utjecati na međusobne odnose. Umjesto „ti poruke“, možemo koristiti „ja poruke“ i drugima pristupiti govorom prihvaćanja, što znači objektivnim opisivanjem njegovog konkretnog ponašanja, bez prenošenja naših stavova, osjećaja i ideja, davanjem prijedloga a ne recepata te prihvaćanjem ljudi s povjerenjem kao ravnopravnih partnera u razgovoru.

Obrazac za „Ja poruke“ izgleda ovako:

Osjećam se _____ (treba prepoznati kako se osjećamo)

Kada ti _____ (dati konkretan opis ponašanja, bez „etiketa“)

Zato što _____ (zbog čega nam to ponašanje izaziva taj osjećaj)

Stoga želim (hoću, ne želim) _____ (ne TI TREBAŠ).

Podijelite se u skupine i pokušajte u sljedećoj tablici „ti poruke“ zamijeniti „ja porukama“

„Ti poruke“	„Ja poruke“
Ti nikad...	
S tobom se ne može...	
Tvoje mišljenje je potpuno krivo	
Prestani brbljati!	
Sa mnom nećeš tako razgovarati.	
<i>Dalje nadopunite sami....</i>	

2. korak – predstavljanje grupnih uradaka

Predstavnik svake skupine pročitava rješenja koja je njihova skupina ponudila, netko od učenika ili voditelj neka zapiše primjere u računalu, na ploču ili papir.

3. korak – razredna rasprava o vježbi

Svi zajedno komentiraju prijedloge rješenja tako što ih primjenjuju na svakodnevne situacije iz svog školskog i obiteljskog života i objašnjavaju kako „ja poruke“ poboljšavaju komunikaciju.

4. korak – domaća zadaća

Na sljedećem obrascu (kojeg smo nazvali Dnevnik komunikacije) opiši kroz tjedan dana situacije gdje si primijenio „ja govor“. Zabilježi kratko i svoj dojam o tome kakav učinak je to imalo na komunikaciju i odnose s osobom s kojom si bio/bila u kontaktu.

DNEVNIK KOMUNIKACIJE

DATUM	OPIS SITUACIJE	PRIMJER KOMUNIKACIJE	DOJAM O UČINKU

7. korak – predstavljanje dnevnika

Tko želi neka predstavi svoj dnevnik komunikacije u razredu i odgovori na moguća pitanja.

1.11. Odnos prema autoritetu

Da bi život u ljudskoj zajednici bio moguć, ona mora biti organizirana, u njoj mora postojati izvjestan red. Zato u zajednici postoji vertikalni red ili hijerarhija a postojanje i priznavanje autoriteta je potreba svake funkcionalne zajednice. Autoritativnost je zdravo podređivanje autoritetu pri čemu i nadređeni i podređeni znaju da je riječ o društvenim ulogama iz kojih ne proističe da je onaj „gore“ bolji od onoga „dolje“.

Razredni gost

1. korak – pozvani gost opisuje svoj posao

Učitelj je dogovorio i organizirao posjet policijskog službenika, vojnika i sl. Dobro poslušajte gosta koji govori o svome poslu s posebnim naglaskom na važnost organizacije i hijerarhije te poštivanja autoriteta u takvim organizacijama.

2. korak – zapisivanje pitanja za gosta

Na prazne listove zapišite pitanja za gosta vezana za odnos s kolegama i šefovima te pitanja vezana za hijerarhiju poslova tj. odnos nadređenih i podređenih.

3. korak – odgovori na pitanja

Gost odgovara na pitanja.

4. korak – razredna rasprava o važnosti poštivanja autoriteta u nekim sustavima i zanimanjima

Tijekom razredne rasprave pokušajte na osnovu onoga što ste čuli od svoga gosta zaključiti o važnosti poštivanja autoriteta u zanimanjima kod kojih postoji hijerarhijska ljestvica nadređenih i podređenih.

1.12. Moj tip/stil učenja

Stil učenja je način na koji pojedinac upotrebljava vlastite sposobnosti. Postoji više podjela stilova učenja. Za ovu vježbu odabrana je ovakva podjela:

Slušanje: učenje slušanjem predavanja, razgovorom, snimljenim materijalima, glazbom i zvukovima.

Gledanje: učenje promatranjem, gledanjem pokusa, čitanjem, pisanjem, vođenjem bilježaka, proučavanjem slika, crteža, grafikona.

Izvođenje: učenje sudjelovanjem u nekoj aktivnosti, samostalnim izvođenjem pokusa, rukovanjem alatima i napravama, pokretima tijela, izvođenjem gesta ili mimike, bilo kakvom drugom fizičkom aktivnošću.

Kombinacija: učenje podjednako kombinacijom svih triju navedenih stilova.

Vježba: Kako učim?

1. korak – individualno ispunjavanje upitnika

U uvodnom dijelu opisana su četiri osnovna tipa učenja. Razmisli o tome kako učiš i u sljedećem radnom listu označi aktivnosti i ponašanja za koja smatraš da se odnose na tebe za vrijeme učenja.

RADNI LIST: MOJ TIP UČENJA

AUDITIVNI/AKUSTIČKI	VIZUALNI	MOTORIČKI/KINESTETIČKI
Čuti	Vidjeti	Prezentirati
Osluškivati	Pogledati	Mirisati
Saslušati	Postati svjestan	Okusiti
Saznati	Opaziti	Osjetiti
Razumjeti	Uvidjeti	Shvatiti
Naučiti	Otkriti	Dodirnuti
Zvučati	Pronaći	Preuzeti na sebe
Pričati	Ugledati	Prikazati
Objasniti	Zamišljati	Provesti u djelo
Misliti	Izmisliti	Ispuniti
Raspravljati	Imati na umu	Učiniti
Naglasiti	Uzeti u obzir	Doći do cilja
Šaptati	Pobrinuti se	Ispitati teren
Govoriti	Učiniti vidljivim	Naslutiti
Izjaviti	Dovesti na svjetlo dana	Primijetiti
Biti glasan	Staviti u prvi plan	Imati dojam
Formulirati		Postati svjestan
Naveći		Nanjušiti
Priopćiti		Imati osjećaj
Izvijestiti		

2. korak – individualni rad - određivanje dominantnog stila učenja

Izbroji u kojoj skupini imaš najviše označenih riječi i tako odredi kojem tipu učenja pripadaš. Ako imaš podjednako u svim skupinama, tada si kombinirani tip. Podijelite se u skupine prema tipu učenja kojem dominantno pripadate.

3. korak – grupna izrada zadanog zadatka (izrada reklame)

Svaka skupina treba napraviti reklamu za neki određeni proizvod za koji se cijeli razred unaprijed dogovori koji će biti. Sve četiri grupe reklamirat će isti proizvod a reklama mora odražavati stil učenja, odnosno, mora biti lako zapamtljiva pojedincima istog stila učenja (učenici koji najlakše uče gledanjem trebaju napraviti reklamu koju će najlakše zapamtiti oni kojima je gledanje glavni stil učenja).

4. korak – predstavljanje zadatka (reklame)

Predstavite svoju reklamu drugim učenicima.

5. korak – grupna rasprava o razlikama o grupnim uracima

U razrednoj raspravi objasnite razlike u radu pojedinih skupina i povežite te razlike sa stilovima učenja; raspravite kako pojedini stil učenja utječe na školski uspjeh i kasnije na uspjeh u različitim poslovima. Tijekom rasprave rukovodite se sljedećim pitanjima:

- Na koji su način ove reklame oslikale različite stilove učenja?
- Kako poznavanje vlastita stila učenja može pomoći da napravite domaću zadaću?
- Kako vaš stil učenja utječe na vaš uspjeh u školi?
- Kako će vaš stil učenja utjecati na vaš uspjeh u poslu kada budete radili?

6. korak – dogovor o domaćoj zadaći

Ispod opisa ove vježbe je kratki pisani materijal sa savjetima za učenje za različite tipove. Pročitaj upute (sačuvaj ih, korisno se povremeno podsjetiti) i kod kuće opiši kako, prema tvome mišljenju, pojedini stil učenja može utjecati na uspjeh u poslu te pronađi i upiši zanimanja gdje prevladava pojedini stil učenja.

RADNI MATERIJAL: KAKO UČE RAZLIČITI TIPOVI

SLUŠANJE AUDITIVNI/AKUSTIČKI	GLEĐANJE VIZUALNI	IZVOĐENJE MOTORIČKI/KINESTETIČKI
Pozorno slušanje predavanja Slušanje priča Rasprava i argumentacija s drugima Razmjena mišljenja	Promatranje ilustracija, mapa, slika, grafikona, prezentacija, fotografija, postera, modela i drugih sličnih materijala	Sudjelovanje u aktivnostima, pokret, šetnja, učenje u pokretu
Glasno čitanje gradiva i ponavljanje naglas Učenje u paru i međusobno glasno ispitivanje i odgovaranje	Dopunjavanje gradiva vlastitim skicama i grafikonima	Ponovljeno zapisivanje važnih elemenata – izrada sažetaka, bilježaka ...
Snimljeni materijali, glazba, zvukovi	Izrada plakata, mentalnih mapa i sl.	Izvođenje pokusa Rukovanje alatima i strojevima
Postavljanje pitanja na nastavi	Označavanje dijelova gradiva oznakama, šarenim papirićima i slično	Radi prostor oplemeniti slikama, posterima ...
Pisanje govora i prezentacija	Pisanje, vođenje bilježaka i sažetaka	Za vrijeme učenja povremeno gestikulirati, „pisati po zraku“

TIPOVI UČENJA I ZANIMANJA

SLUŠANJE AUDITIVNI/AKUSTIČKI	GLEĐANJE VIZUALNI	IZVOĐENJE MOTORIČKI/KINESTETIČKI

Opiši ukratko utjecaj prevladavajućeg tipa učenja na uspjeh u poslu

.....

.....

.....

.....

.....

1.13. Radne navike

Radne navike su različite aktivnosti koje oduzimaju minimalnu količinu naše energije i vremena i koje bez potrebe dodatnog motiviranja često i lako provodimo. U profesionalnom životu, kada radno mjesto pred radnika postavlja velik broj zahtjeva i radnih zadataka, automatsko upuštanje u rad i odrađivanje učestalih radnih zadataka ostavlja nam dovoljno energije i vremena za savladavanje izazovnijih zadataka ili manje poznatih zahtjeva. Također, usvojene dobre radne navike često označavaju da smo u nekom radu dobro organizirani, što uvelike olakšava svaki posao.

1. korak – samostalno popunjavanje upitnika

Zapiši u sljedeću tablicu:

- Koje poslove radiš u svojoj obitelji?
- U kojoj dobi si počeo/la obavljati te poslove?
- Koje poslove voliš raditi a koje ne?
- Za koje si poslove bio/bila plaćen/a (u obitelji i izvan nje)?

Poslovi	Počeo/la raditi	Volim/ne volim	Plaćeni poslovi

2. korak – grupni rad - procjena obilježja važnih za različite poslove

U manjim grupama raspravite i zapišite u sljedeću tablicu koje sposobnosti, vještine i osobine ste mogli razviti radeći navedene poslove.

Posao	Sposobnost	Vještina	Osobina

3. korak – predstavljanje grupnih uradaka

Svaka grupa predstavi dva do tri tipična posla za djecu vaše dobi te opiše koje su sposobnosti, vještine i osobine mogli razviti radeći navedene poslove;

4. korak - grupna rasprava o povezanosti poslova u kući i zanimanja

U vođenoj razrednoj raspravi povezuju se opisani poslovi u kućanstvu s poslovima u različitim zanimanjima.

5. korak – domaća zadaća

Za domaću zadaću na temelju školske rasprave napišite sastavak o tome kako su se kod vas razvijale radne navike (navikavanje na radni napor, izvršavanje zadataka do kraja, navikavanje na određeno radno mjesto i vrijeme za rad, točnost i preciznost rada, planiranje rada i drugih obveza i slično) i što još trebate poduzeti za njihovo učvršćivanje. Sastavak stavite u svoju mapu.

Vježba: Moje radne navike

1. korak – razredna rasprava o radnim navikama

Pročitajte sljedeća pitanja, razmislite o tome kako biste na njih odgovorili i uključite se u razrednu raspravu o navikama:

- Koje su tvoje dobre navike?
- Je li to nešto što radiš često?
- Treba li ti puno vremena da to učiniš ili ih odradiš brzo, skoro bez razmišljanja?
- Imaš li neke loše navike?; koje su to?
- Jesi li se ikada probao/la odreći navika?
- Je li to bilo lako ili teško?

2. korak - sumiranje rasprave, zaključak

Nakon razredne rasprave vidjeli ste da su navike dio nas i našeg ponašanja – to je sve ono što lako i brzo radimo, gotovo automatski, bez razmišljanja, kao da smo na autopilotu. Nekad su to dobre navike i one nam pomažu da budemo brži i uspješniji, a nekad su to loše navike koje nas samo ometaju, a ponekad nas ljute, ali nam je teško odreći ih se. U ovoj vježbi tema je važnost razvijanja dobrih navika u učenju i općenito u radu.

3. korak - individualno ispunjavanje radnog lista

Uz pomoć sljedećeg radnog lista pokušajte se dosjetiti se što više vlastitih radnih, školskih navika, bilo dobrih, bilo loših.

RADNI LIST: MOJE ŠKOLSKE NAVIKE

Dobre i loše školske navike odnose se na vaše ponašanje za vrijeme nastave u školi (slušanje, zapisivanje, postavljanje pitanja, zabavljanje na nastavi), ali i za vrijeme pisanja zadaća i učenja kod kuće (redovitost učenja, vježbanja ili pisanja zadaće, vrijeme i mjesto gdje to radite, korištene tehnike, priprema za ispitivanja znanja, izvori ometanja). Navedite što više takvih navika kojih se možete sjetiti, a koje opisuju vas kao učenika.

Moje dobre školske navike	Moje loše školske navike

3. korak – opisivanje radnih navika

Tko želi neka opiše pred cijelim razredom neke svoje dobre i loše navike a voditelj/ica zapisuje pozitivne i negativne radne navike na ploču.

4. korak – grupna rasprava o mogućnosti promjene loših radnih navika

Podijelite se u skupine od 4-5 učenika. Pokušavajte se dosjetiti dobrih radnih navika kojim bi zamijenili one loše koje ste primijetili kod sebe. Svaka grupa neka izloži svoje radove, a voditelj/ica će zapisati prijedloge promjena uz loše navike već napisane na ploči.

RADNI LIST: KAKO PROMIJENITI LOŠE NAVIKE?

Ispišite loše radne navike za koje ste primijetili da se pojavljuju kod više učenika u vašoj grupi. Zajednički pokušajte pronaći načine kako biste ih ubuduće mogli izbjeći, tj. što biste mogli učiniti s ciljem usvajanja dobre radne navike umjesto te loše.

Loše školske/radne navike	Prijedlozi za promjenu

5. korak – razredna rasprava i zaključak

Sudjelujte u završnoj razrednoj raspravi o radnim navikama vodeći se pri tome sljedećim pitanjima:

- Koje su navike poželjne za dobar školski uspjeh?
- Kako možete promijeniti, tj. poboljšati svoje radne navike s ciljem postizanja boljeg školskog uspjeha?
- Utječu li naše sadašnje navike učenja na kasnije radne navike kad se zaposlimo?
- Kako navike koje sada imamo možemo prenijeti u svoj radni život i kako nam tada mogu pomagati ili odmagati?
- Mnoge navike je teško promijeniti, pogotovo u kratkom vremenu. Postoje li načini da malim koracima usvojite produktivne radne navike, tj. promijenite one koje baš i nisu dobre?

4. korak – individualni rad - priprema dvominutnog samopredstavljanja

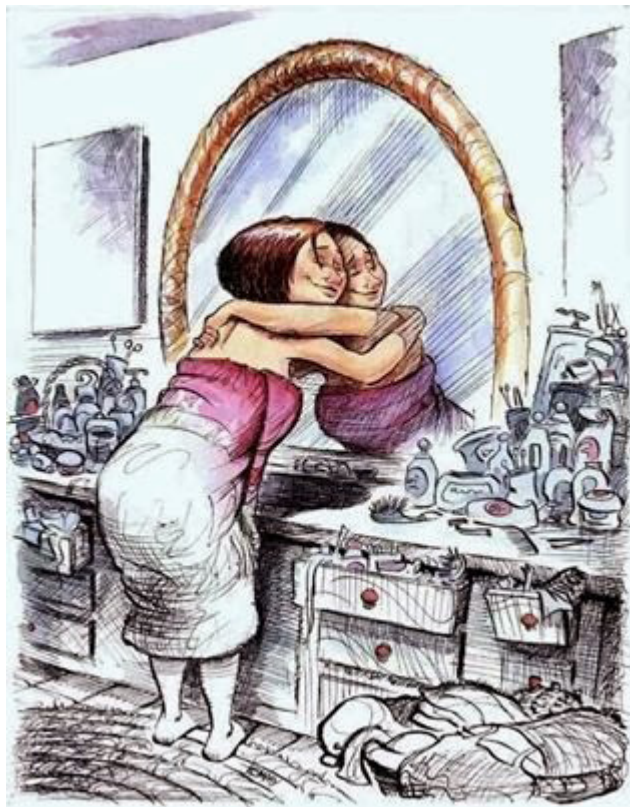
Zamisli da se trebaš predstaviti pri upisu u srednju školu. Pripremi dvominutno samopredstavljanje s naglaskom na pozitivna obilježja.

5. korak – izlaganja pred razredom

Tko želi neka se predstavi drugim učenicima. Napravite video-zapis samopredstavljanja i pohranite ga u razrednu arhivu.

6. korak – završna razredna rasprava

Sudjelujte u završnoj raspravi o važnosti isticanja vlastitih prednosti i prihvaćanja ograničenja te nadomještanja određenih ograničenja dobrim stranama.

2. ZNANJE O SVIJETU RADA

2.1. Ključne kompetencije

Svijet rada u našem vremenu stalno se mijenja zbog brzog tehnološkog razvoja, globalizacije, mijenjanja oblika zapošljavanja i time postavlja stalno nove zahtjeve na radnu snagu. Od tebe će se očekivati samostalnost i aktivnost u pronalaženju informacija, prilagodljivost i spremnost na stalnu promjenu, kao i razvoj znanja i vještina te preuzimanje odgovornosti. Ukratko, od tebe će se tražiti da posjeduješ različite kompetencije. Kompetencije su sve ono što netko može stjecati učenjem. Za svakodnevni život, uključenost u zajednicu i cjeloživotno učenje nisu sve kompetencije jednako važne. One koje su najvažnije nazivamo ključne kompetencije. One su osnova za stjecanje svih drugih kompetencija tijekom života za sve osobne, društvene i profesionalne potrebe.

Vježba: Opis ključnih kompetencija

1. korak - grupna rasprava o kompetencijama i njihov slikovni prikaz

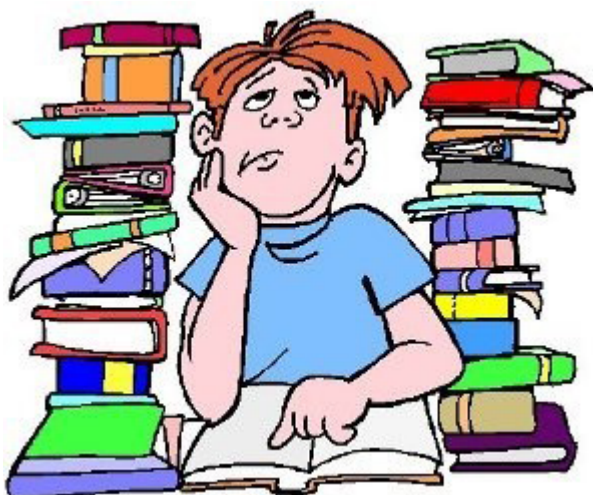
Podijelite su u skupine od 4 - 6 učenika. Raspravite o ključnim kompetencijama i opišite ih onako kako ih vi razumijete. Možete koristiti sheme, mentalne mape, simbole...

2. korak – predstavljanje grupnog uratka

Predstavite ostalim učenicima uradak svoje grupe i odgovorite na njihova pitanja.

3. korak – individualni rad na radnom listu

Na radnom listu opiši koje aktivnosti trebaš poduzeti kako bi unaprijedio/la opisane kompetencije.

PREGLED KLJUČNIH KOMPETENCIJA

Kompetencija	Definicija
KOMUNIKACIJA NA MATERINJEM JEZIKU	Osposobljenost za pravilno i stvaralačko usmeno i pisano izražavanje i tumačenje koncepata, misli, osjećaja, stavova i činjenica u usmenom i pismenom obliku te jezično međudjelovanje u nizu različitih društvenih i kulturnih situacija: obrazovanje, rad, slobodno vrijeme i svakodnevni život; uključuje također razvoj svijesti o utjecaju jezika na druge i potrebi upotrebe jezika na pozitivan i društveno odgovoran način.
KOMUNIKACIJA NA STRANOM JEZIKU	Osposobljenost za razumijevanje, usmeno i pisano izražavanje i tumačenje koncepata, misli, osjećaja, stavova i činjenica na stranomu jeziku u nizu različitih kulturnih i društvenih situacija. Značajna je sastavnica ove kompetencije razvijanje vještina međukulturnoga razumijevanja.
MATEMATIČKA PISMENOST I OSNOVNA ZNANJA IZ ZNANOSTI I TEHNOLOGIJE	Osposobljenost za primjenu matematičkoga mišljenja u rješavanju problema u nizu različitih svakodnevnih situacija; prirodoslovna se kompetencija odnosi na osposobljenost za uporabu znanja i metodologije kojima se objašnjava svijet prirode radi postavljanja pitanja i zaključivanja na temelju činjenica; tehnološka kompetencija shvaćena je kao osposobljenost za primjenu prirodoslovnoga znanja i metodologije kao odgovor na ljudske potrebe i želje. Naglasak je na procesu a ne rezultatu, na aktivnosti a ne znanju.
DIGITALNA KOMPETENCIJA	Osposobljenost za sigurnu i kritičku upotrebu informacijsko-komunikacijske tehnologije za rad, u osobnomu i društvenomu životu te u komunikaciji. Njezini su ključni elementi osnovne informacijsko-komunikacijske vještine i sposobnosti: upotreba računala za pronalaženje, procjenu, pohranjivanje, stvaranje, prikazivanje i razmjenu informacija te razvijanje suradničkih mreža putem interneta.
UČITI KAKO SE UČI	Osposobljenost za proces učenja i ustrajnost u učenju, organiziranje vlastitoga učenja, uključujući učinkovito upravljanje vremenom i informacijama kako u samostalnomu učenju, tako i pri učenju u skupini. Općenito, učiti kako se uči značajno doprinosi uspješnom upravljanju vlastitom karijerom.
SOCIJALNA I GRAĐANSKA KOMPETENCIJA	Obuhvaća sve oblike ponašanja kojima treba ovladati da bi pojedinac učinkovito i konstruktivno mogao sudjelovati u društvenom životu i rješavati probleme kada je to potrebno. Međuljudske vještine su nužne za učinkovitu interakciju između dvoje ili više ljudi i primjenjuju se u javnoj i privatnoj domeni. Presudna je i za suradnju i razumijevanje između različitih kultura.
INICIJATIVNOST I PODUZETNOST	Sposobnost pojedinca da ideje pretvori u djelovanje, a uključuje stvaralaštvo, inovativnost i spremnost na preuzimanje rizika te sposobnost planiranja i vođenja projekata radi ostvarivanja ciljeva. Temelj je za vođenje svakodnevnoga, profesionalnoga i društvenoga života pojedinca. Poduzetništvo podrazumijeva prihvaćanje odgovornosti za vlastite postupke bilo pozitivne ili negativne, razvijanje strateške vizije, postavljanje ciljeva i njihovo postizanje te motiviranost za njihov uspjeh.
KULTURNA SVIJEŠT I IZRAŽAVANJE	Svijest o važnosti stvaralačkoga izražavanja ideja, iskustva i emocija u nizu umjetnosti i medija, uključujući glazbu, ples, kazališnu, književnu i vizualnu umjetnost. Također, uključuje poznavanje i svijest o lokalnoj, nacionalnoj i europskoj kulturnoj baštini i njihovu mjestu u svijetu.

RADNI LIST – RAZVOJ KOMPETENCIJA

KOMPETENCIJA	AKTIVNOSTI
KOMUNIKACIJA NA MATERINJEM JEZIKU	
KOMUNIKACIJA NA STRANOM JEZIKU	
MATEMATIČKA PISMENOST I OSNOVNA ZNANJA IZ ZNANOSTI I TEHNOLOGIJE	
DIGITALNA KOMPETENCIJA	
UČITI KAKO SE UČI	
MEĐULJUDSKA I GRAĐANSKA KOMPETENCIJA	
INICIJATIVNOST I PODUZETNOST	
KULTURNA SVIJEŠT I IZRAŽAVANJE	

4. korak – razredna rasprava

Zaključite koji su glavni zahtjevi suvremenog svijeta rada i koje kompetencije doprinose boljoj zapošljivosti.

2.2. Poslovi u obitelji

Vježba - Čime se bave (što rade) članovi moje obitelji?

1. korak - rad kod kuće

Prema uputama voditelja radionice provedite intervju s članovima svoje obitelji i odgovore upišite u predviđeni radni list „Čime se bave članovi moje obitelji“.

2. korak – rad u paru, usporedba podataka

U školi se podijelite u parove i usporedite i komentirajte svoje radove. Pokušajte uočiti postoje li neke sličnosti i razlike u prikupljenim podacima.

3. korak – razredna rasprava

U razredu raspravite svoje nalaze i podatke. Pri raspravi se rukovodite sljedećim pitanjima:

- Koliko roditelji utječu na djetetovu odluku o izboru zanimanja?
- U kojim situacijama dolazi do promjene zanimanja?
- Što su članovi obitelji najčešće navodili kao izvor ne/zadovoljstva u poslu?
- Je li zadovoljstvo poslom povezano s načinom donošenja odluke?
- Što se može dogoditi ukoliko roditelji na sebe preuzmu odluku o izboru zanimanja, a što ako je potpuno prepuste vama?
- Kako postići da i roditelji i vi, učenici, budete zadovoljni svojom odlukom?

4. korak – zaključna rasprava

Zašto je važno slušati i učiti od obitelji kada istražujemo svijet rada?

Kako informacije dobivene u ovom jednostavnom istraživanju mogu utjecati na odabir zanimanja?

5. korak – domaća zadaća

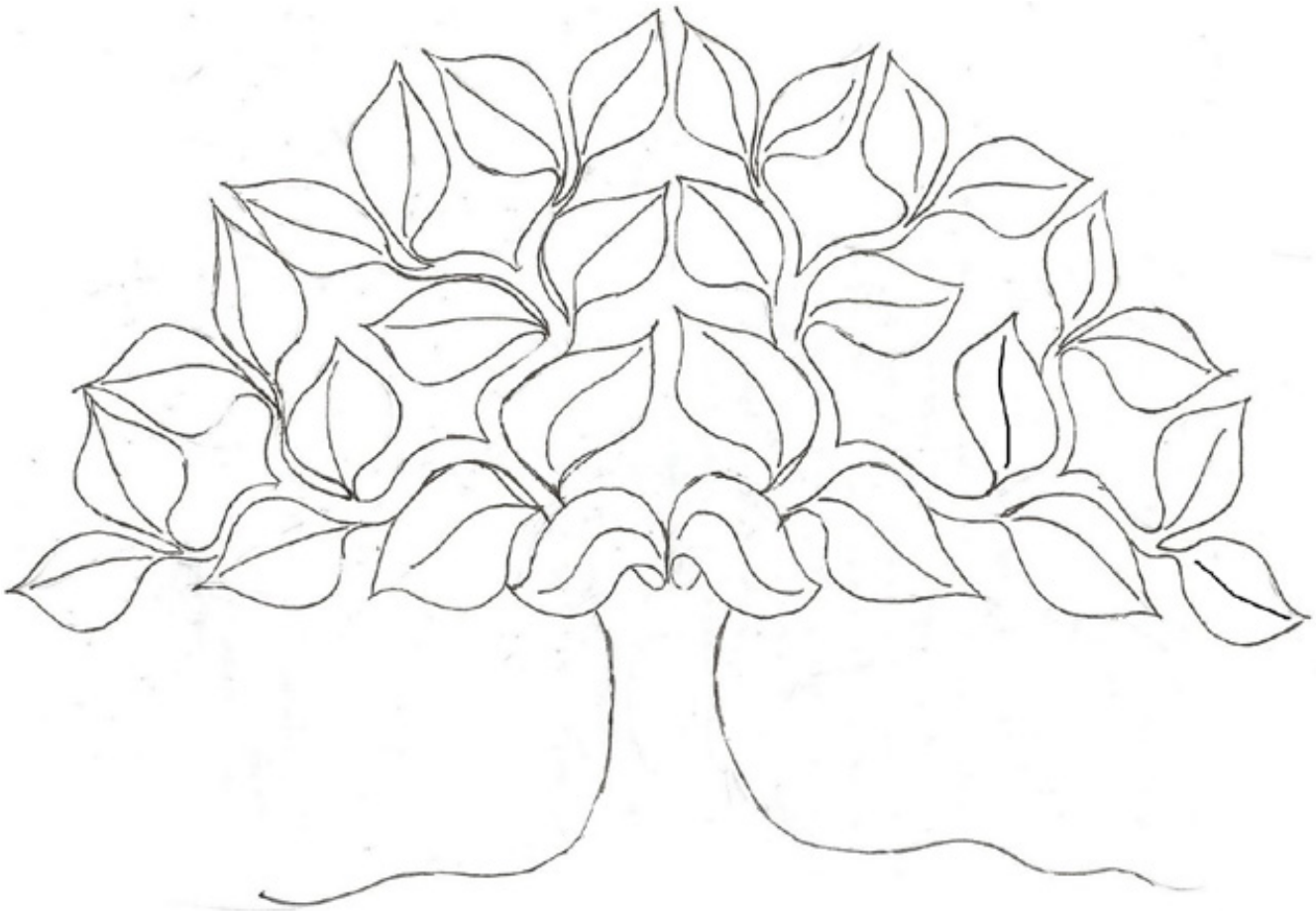
Dopunite informacije o poslovima koje obavljaju članovi obitelj ako je potrebno. Zatim ispunite radni list „Zadovoljstvo poslom“ i priložite ga u svoju mapu.

RADNI LIST: ZADOVOLJSTVO POSLOM

U listove stabla unesi imena članova obitelji i njihovo srodstvo, a ispod toga njihovo zanimanje. Listove zatim oboji:

- zeleno** ukoliko je osoba zadovoljna svojim zanimanjem,
- narančasto** ukoliko nije ni zadovoljna ni nezadovoljna ili
- crveno** ukoliko nije zadovoljna. Ako je potrebno, dočrtaj stablu još listova

2.3. Prikupljanje i načini obrade informacija o svijetu rada

1. korak – domaća zadaća - samostalno prikupljanje informacija

Prikupite na Internetu i od svojih ukućana i susjeda što god možete više informacija o poduzećima, ustanovama, obrtima itd. u vašoj okolini. Raspitajte se o njihovoj glavnoj djelatnosti, poslovima koji se tamo rade, koja su najčešća zanimanja zaposlenika i slično. Podatke upišite u sljedeći radni list.

RADNI LIST: POSLOVNI SUBJEKTI U MOME KRAJU

Naziv i sjedište	Djelatnost	Zanimanja/poslovi

2. korak – grupni rad - predstavljanje i sumiranje podataka

Podijelite se u manje skupine i sastavite zajednički popis institucija i poduzeća u regiji te poslova i zanimanja koji se u njima obavljaju. Zatim će voditelj ili netko od učenika u zajedničku tablicu (najbolje je pisati odmah u računalo, ali može i na ploču ili papir) upisivati podatke koje ste svi prikupili. Voditelj će napraviti primjerak popisa svakom učeniku.

3. korak – rad u grupi

Usporedite sve navedene poslove i zanimanja koje ste popisali s nekom postojećom klasifikacijom (npr. Moj izbor na <http://e-usmjeravanje.hzz.hr/>)

4. korak – razredna rasprava

Raspravite u razredu o raznovrsnosti poslova i zanimanja u vašem okruženju.

2.4. Karijerni put

1. korak – dogovor o pozivanju gostiju

Dogovorite se s voditeljem programa o pozivanju 2-3 osobe koje imaju netipičan profesionalni put, u smislu prekvalifikacije, dodatnog školovanja, usavršavanja u točno određenom području svog posla i slično.

2. korak – priprema pitanja

Nekom od tehnika kreativnog mišljenja (npr. oluja ideja) smislite što više pitanja za goste. Nakon toga odaberite desetak pitanja za koja se složite kako su najbolja za dobivanje važnih informacija. Evo primjera pitanja:

- Koji je naziv zanimanja kojim se trenutačno bavite?
- Kako ste stekli to zanimanje? Je li to zanimanje za koje ste se školovali?
- Tko ili što je utjecalo na vaš odabir zanimanja?
- Kakve sposobnosti i vještine treba imati za to zanimanje?
- Jeste li zadovoljni svojim zanimanjem?
- Što još želite postići u svome poslu?
- Što biste nama savjetovali u vezi izbora zanimanja?

3. korak – dolazak gosta/gostiju i njihovo predstavljanje.

4. korak – razgovor s gostom

Postavite gostima pripremljena pitanja i zabilježite odgovore na pripremljenom obrascu.

5. korak – razredna rasprava

Nakon odlaska gostiju, komentirajte karijerne putove gostiju i iznesite svoje dojmove. Koji su bili ključni koraci u njihovim karijerama?

6. korak – domaća zadaća

Na temelju iskustva razgovora s gostom i zaključaka razredne rasprave opiši karijerni put osobe koju sam/a izabereš u obliku sastavka kojeg ćeš priložiti u ovu mapu.

RADNI LIST - OBRAZAC ZA INTERVJU

PITANJE	ODGOVOR

2.5. Posjet poslodavcima - PROJEKT

Prije konačne odluke o izboru srednje škole, važno je prikupiti što više informacija o svim aspektima određenog zanimanja (obrazovni put, radni zadaci, pozitivne i negativne strane posla). Takve informacije najbolje je prikupiti „iz prve ruke“, tj. kod poslodavaca promatrajući poslove i njihovim opisivanjem unaprijed pripremljenom metodologijom. Kontakte s poslovnim sektorom treba dobro pripremiti a početni intervju i obrazac za analizu posla najvažniji su alati za prikupljanje podataka.

Projekt: Posjet poslodavcima

1. korak – rad u grupi - prikupljanje dodatnih informacija

Podijelite se u skupine od 3-4 učenika i na Internetu prikupite dodatne informacije o poduzećima, ustanovama, obrtima i ostalim poslovnim subjektima. Podatke dopišite u tablicu već korištenu u vježbi „Prikupljanje i obrada informacija o svijetu rada“.

Naziv i sjedište	Djelatnost	Zanimanja/poslovi

2. korak – grupni rad – izrada liste poslodavaca

Na osnovi prikupljenih informacija, napravite listu od 5 do 10 poslodavaca za koje mislite da bi ih bilo korisno posjetiti. Neka svaka grupa izloži svoje prijedloge koje ćete sve zapisati na jednom mjestu. Kroz razrednu raspravu odlučite koje ćete poslodavce posjetiti.

3. korak – razredna rasprava o zanimanjima kod pojedinih poslodavaca

Raspravite s voditeljem kakva znanja, vještine, sposobnosti, osobine i druga svojstva su potrebna za najčešća zanimanja zaposlenika kod pojedinog poslodavca. Zapišite osnovne podatke za svakog odabranog poslodavca na sljedeći radni list.

RADNI LIST: ZAHTJEVI ZANIMANJA

POSLODAVAC, SJEDIŠTE: _____

OSNOVNA DJELATNOST: _____

ZANIMANJE	ZAHTJEVI (znanja, vještine, sposobnosti, osobine)

4. korak – grupni rad - sastavljanje liste pitanja za poslodavce

U manjim grupama predložite pitanja za koja mislite da ih treba postaviti poslodavcima, stručnjacima i drugim zaposlenicima tvrtke koju ćete posjetiti. Svaka grupa neka izloži svoje prijedloge nakon čega odaberite ona pitanja za koja smatrate da su najbolja. Napravite obrasce za upitnike; vjerojatno ćete trebati više upitnika za svakog poslodavca, ovisno o vrsti posla koju netko obavlja (za rukovoditelja, za poslovođu, radnika u proizvodnji i slično). U nastavku teksta su okvirne teme i područja o kojima treba prikupiti informacije što vam može biti vodič u sastavljanju pitanja.

Opći podaci:

Organizacija, struktura, oblik vlasništva, broj zaposlenih

- Rukovođenje, hijerarhija, organizacija rada
- Ciljevi, vizija, "filozofija poduzeća"
- Tržište, klijenti, dobavljači, marketing
- Financiranje, troškovi, cijene, dobit
- Uvjeti rada, mogućnosti usavršavanja
- Mogućnosti zapošljavanje

Zanimanja, poslovi:

- Najzastupljenija zanimanja
- Poslovi, načini rada, radna mjesta
- Sredstva rada – materijali, alati, strojevi
- Učinak, proizvodi, rezultati
- Uvjeti rada, radno vrijeme, radno okruženje

Kadrovska politika:

- Kriteriji za zapošljavanje
- Mogućnosti napredovanja u karijeri, usavršavanje u poduzeću i van poduzeća
- Pozicija zaposlenih u poduzeću
- Suradnja, tim, atmosfera u poduzeću, zadovoljstvo na poslu
- Prihodi, socijalna davanja
- Motivacija zaposlenih

5. korak – rad u paru – vježba intervjuja

Podijelite se u parove i „odglumite“ razgovor sa zaposlenikom poduzeća/ustanove u koju planirate ići. Svako zamijenite uloge tako da svatko od vas bude onaj koji vodi intervju (učenik) i zaposlenik.

6. korak – rad u grupi – izrada obrasca za analizu radnih mjesta

Podijelite se u manje grupe. Svaka grupa zadužena je za nekoliko poslodavaca. Prema informacijama koje do sada imate, analizirajte predloženi upitnik za analizu radnih mjesta (u nastavku), dopunite ga i promijenite, ovisno o specifičnostima poslodavaca za koje ste zaduženi.

UPITNIK ZA ANALIZU RADNOG MJESTA

POSLODAVAC, SJEDIŠTE: _____

NAZIV RADNOG MJESTA: _____

Opis rada – glavni poslovi	
Značajke rada	Tjelesni zahtjevi: naporan/ srednje naporan/ lak (zaokružite)
	Ritam rada: slobodan/ vezan uz zadatak/ unaprijed određen
	Brzina rada: brzo – srednje - polako
	Obavljanje stalno istog zadatka/ različiti zadaci
	Rad u dvije smjene – rad u jednoj smjeni – rad noću
Alati, strojevi, instrumenti, uređaji	
Potrebna vrsta i razina obrazovanja	
Dužina uvođenja u posao	
Mogućnosti napredovanja	
Radno vrijeme, dnevni, tjedni i godišnji odmor	
Osobne značajke	Sposobnosti:
	Vještine:
	Osobine:
	Ostalo:
Postupak zapošljavanja	

7. korak – ugovaranje posjete

Dogovorite u razredu tko će biti zadužen za pojedine poslodavce. Ako još nemate, pribavite podatke za kontakt i ugovorite posjet. Upišite dogovorene termine u tablicu na stranici 54. Za svaki posjet bit će potrebno odobrenje učiteljskog vijeća i suglasnost roditelja, što će biti posao za razrednika ili voditelja programa.

8. korak – izrada listića za procjenu

Izradite listiće za procjenu posjeta (evaluacijske upitnike) za poslodavce i za sebe (učenike). Poslodavci ih trebaju ispuniti na kraju vaše posjete a vi svoje ispuniti u školi nakon posjete.

9. korak – posjeti poslodavcima

Za svaki posjet poslodavcima morat ćete napraviti dosta „tehničkih“ poslova, kao što su npr.: organizacija prijevoza, raspored učenika u grupe (ako ne mogu svi u isto vrijeme ići), konkretna zaduženja za pojedine učenike i slično. Te podatke možete unijeti u stupac „napomene“ u prethodnoj tablici a možete sami izraditi obrazac za planiranje koji će sadržavati prostor za specifične informacije koje su vam potrebne za određene poslodavce. Kod svakog poslodavca prvo prikupite osnovne i opće podatke, pri tome dobro iskoristite vrijeme i postavite što više pitanja osobama koje vam predstavljaju tvrtku.

Nakon općeg dijela, podijelite se, prema unaprijed dogovorenom rasporedu i provedite strukturirani razgovor prema ranije uobličenoj listi uz pomoć učitelja, voditelja ili osobe iz poduzeća. Ako vam dopuste, snimite fotografije i video zapise.

Nemojte zaboraviti predstavniku poslodavca dati evaluacijski upitnik!

10. korak – individualna (pr)ocjena i dojmovi

Nakon posjeta ispuniti evaluacijski upitnik i iznesite pred razredom svoje dojmove o posjetu poslodavcu. Za svakog poslodavca ispuniti zaseban upitnik i iznesite svoje dojmove.

11. korak – grupni rad - analiza prikupljenih podataka

Podijelite se u grupe i prema uputama voditelja sistematizirajte informacije o svijetu rada i zanimanjima s kulturnih, ekonomskih, socijalnih i ekoloških stanovišta. Podatke prikažite plakatom, napravite brošuru ili PowerPoint prezentaciju. Svoj rad predstavite drugim učenicima.

12. korak – završna razredna rasprava

Provedite razrednu raspravu o učincima posjeta poslodavcima. Pokušajte odgovoriti na pitanja što ste naučili, što još želite znati i koliko su vam posjeti bili korisni. Izradite sami zahvalnice i pošaljite ih u poduzeća koja su vam omogućila posjet.

2.6. Zdravlje i izbor zanimanja

Određena zdravstvena stanja ili bolesti koje mogu onemogućiti obavljanje poslova određenog zanimanja nazivamo zdravstvenim kontraindikacijama. Primjerice, neke od **zdravstvenih kontraindikacija** u zanimanju „vozač motornog vozila“ su neraspознаvanje boja, epilepsija, oštećenja i bolesti koštano-mišićnog sustava i slično. Važno je znati da je svaka škola dužna na svim dostupnim i vidljivim mjestima (oglasna ploča škole, mrežne stranice škole) istaknuti one programe obrazovanja za koje postoje zdravstvene kontraindikacije, kao i one programe za koje je posebnim propisima i mjerilima određeno da se utvrdi zdravstvena sposobnost učenika kao obveza pri upisu u srednju školu. Nepostojanje zdravstvenih kontraindikacija za odabrani program obrazovanja potvrđuje se liječničkom svjedožbom specijaliste medicine rada ili potvrdom nadležnog školskog liječnika koju je potrebno donijeti u školu prilikom upisa.

Budući da za pojedine vrste škola i programa, odnosno zanimanja, postoje zdravstvene kontraindikacije za koje ne postoji obveza da se medicinski utvrde prilikom upisa u školu, korisno je da se roditelj i učenik prije upisa u školu posavjetuju sa školskim ili obiteljskim liječnikom ili liječnikom specijalistom medicine rada. Ako se učenik upisuje u program za koji ima zdravstvene kontraindikacije, odgovornost za mogućnost završetka školovanja i zapošljavanja preuzimaju on i roditelj.

1. korak – izlaganje

Dobro poslušajte voditeljevo izlaganje o važnosti zdravlja za obavljanje posla. Izlaganje može održati i liječnik specijalist školske medicine ako postoji takva mogućnost.

2. korak – iznošenje primjera iz okoline

Opišite pred razredom primjere iz svoje okoline kojima ćete ilustrirati promjene u radnoj sposobnosti (najčešće smanjenje) s promjenom zdravstvenog stanja.

3. korak – domaća zadaća

Pronađi i zapiši poslove i zanimanja u kojima su važni neki određeni aspekti zdravlja, tj. postoje zapreke za obavljanje poslova. Ako imaš neke zdravstvene teškoće razmisli i raspitaj se ima li to kakvog utjecaja na tvoj upis u željeni srednjoškolski program i kasnije zapošljavanje. Podatke upiši u naredni radni list nakon primjera koji su navedeni.

RADNI LIST: ZANIMANJA I (MOJE) ZDRAVLJE

Zanimanje	Zapreke	Moje zdravlje: odgovara/ne odgovara (zašto?)
Vozač motornog vozila	Smetnje vida i sluha, motorička oštećenja	Ne odgovara – kratkovidnost
Prodavač	Govorne smetnje, nerazlikovanje boja	Odgovara

2. korak – rad u paru – predstavljanje odabranog zanimanja

Odaberite u paru jedno zanimanje i napišite koje osnovne sposobnosti, znanja i vještine treba imati osoba koja obavlja to zanimanje i koje su prepreka za tad u tom zanimanju.

3. korak – razredna rasprava o zanimanjima

Svaki par predstavlja svoj rad drugim učenicima i nakon toga u vođenoj raspravi zaključite o važnosti dobre samoprocjene s jedne i kvalitetnih informacija o svijetu rada s druge strane te usklađivanja ta dva skupa podataka.

2.8. Povezanost zanimanja

Do sada ste na više načina opisivali svoje potencijale i zahtjeve zanimanja te preklapanje ta „dva svijeta“. Sigurno ste uočili da se zahtjevi nekih zanimanja većim ili manjim dijelom preklapaju. U sljedećoj vježbi ćemo pokazati tu povezanost zanimanja na nekoliko primjera.

Vježba: Povezanost zanimanja

1. korak – rad u paru – izrada mentalne mape

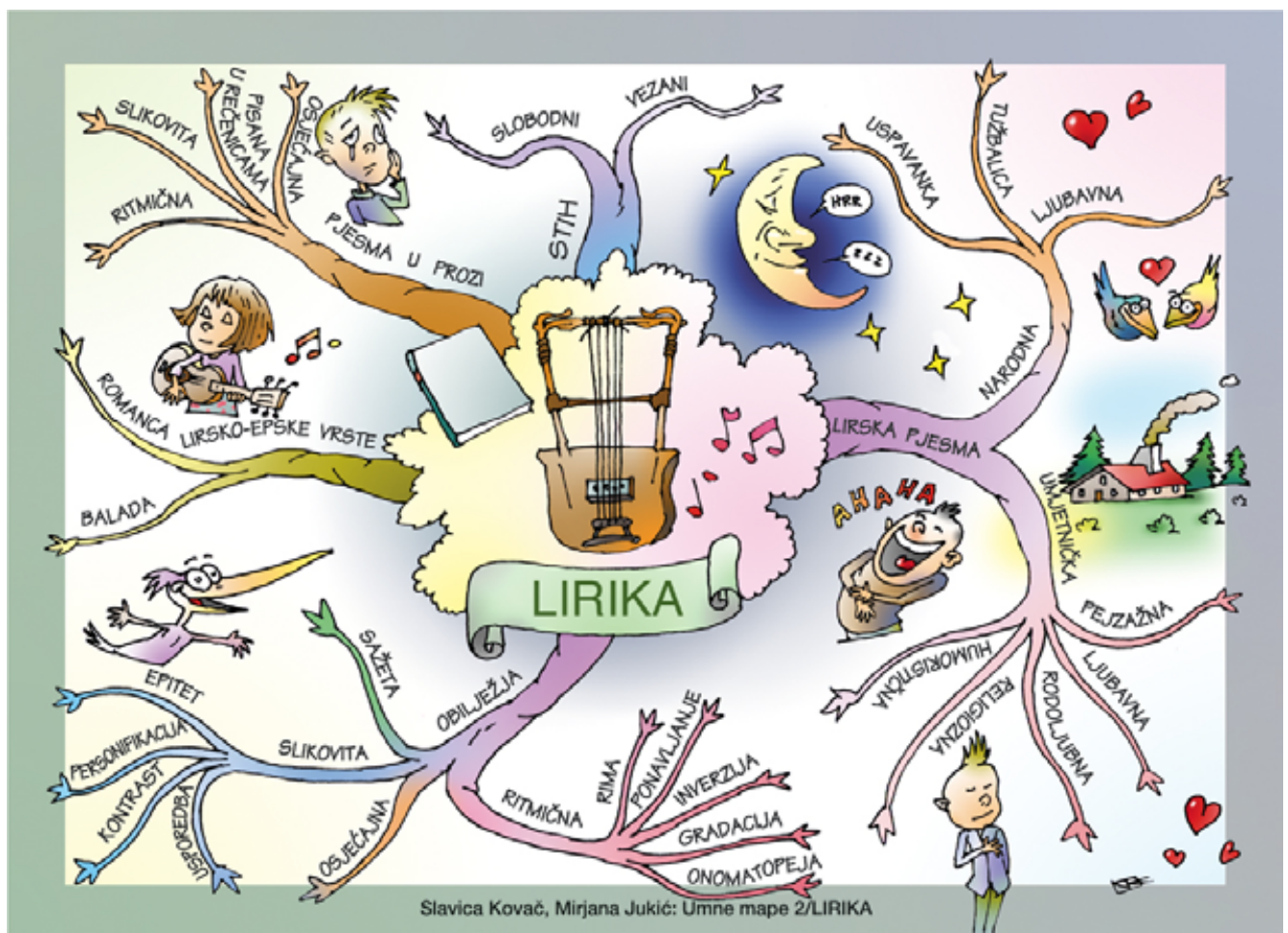
Podijelite se u parove i svaki par neka izabere jedno od opisanih zanimanja iz prethodne vježbe. Prema tom opisu izradite mentalnu mapu o odabranom zanimanju; ako do sada niste radili mentalne mape, upoznajte se s principima njihove izrade (dobar prikaz je na: <http://www.poslovnaucinkovitost.eu/korisni-sadrzaji/kolumne/980-10-pravila-izrade-mentalne-mape>)

2. korak – predstavljanje mentalne mape

Svaki par predstavlja svoj opis zanimanja, obrazovni i mogući karijerni put za to zanimanje drugim učenicima. Za vrijeme predstavljanja voditelj bilježi zajedničke elemente različitih zanimanja.

3. korak – vođena razredna rasprava

Tijekom vođene razredne rasprave zaključite koliko je važna kvalitetna analiza zanimanja, obrazovnog i karijernog puta određenog zanimanja te povezanosti i preklapanju različitih zanimanja i poslova.

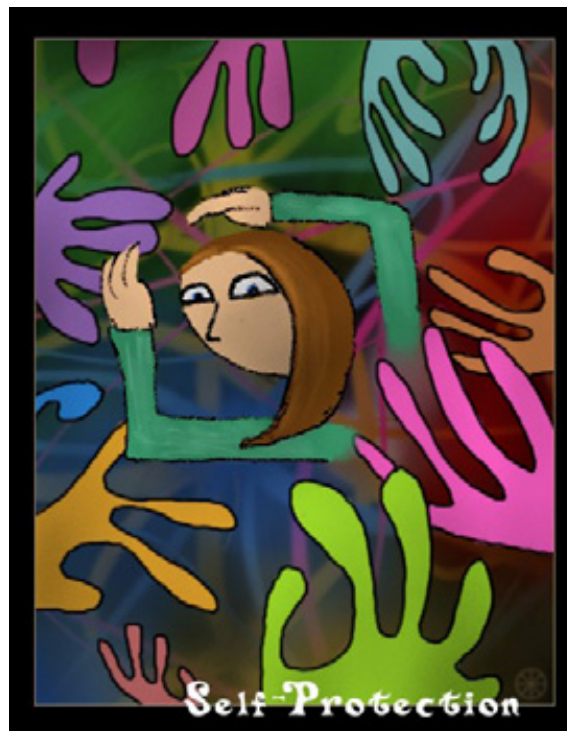

2.9. Poštivanje različitosti

Predrasude su neprijateljski ili negativan stav prema pripadnicima prepoznatljive grupe ljudi, koji se zasniva isključivo na njihovu članstvu u toj grupi. Osim obilježja poput nacionalnosti, etničke pripadnosti, religije, spola ili seksualne orijentacije, predrasude mogu izazivati naš izgled ili tjelesno stanje. Od prekomjerne tjelesne težine i boje kose do invaliditeta i neke bolesti. Čak i zanimanje ili hobiji mogu biti temelj za stvaranje predrasuda, na primjer „povučeni kompjuteraš“ ili „glupi sportaš“. Neki pak mogu imati predrasude prema niskokvalificiranim radnicima dok drugi istovremeno imaju predrasude prema poduzetnicima. Nitko od nas ne može ostati pošteđen učinaka predrasuda. Osim što su rasprostranjene one mogu biti i opasne. Negativan odnos prema nekoj grupi može biti nemilosrdan i prerasti u ekstremnu mržnju. Kako nas predrasude tjeraju da druge ljude i situacije interpretiramo kao ugrožavajuće, počinjemo se ponašati tako da se zaštitimo što dovodi do diskriminacije.

Diskriminacija je nejednako postupanje prema osobama, stavljanje osoba u nepovoljniji položaj zbog nekih njihovih karakteristika. Ljudi su često diskriminirani zbog stanja ili situacija na koje ne mogu utjecati i nisu za njih odgovorni. Najčešće isključene skupine su: žene, djeca, trudnice, majke male djece, stariji ljudi, osobe s intelektualnim teškoćama, psihički bolesnici, invalidi, pripadnici „drugih“ vjera, nacija, boja kože, osobe s drukčijom spolnom orijentacijom, neobičnog izgleda, slabijeg materijalnog statusa...

Povijest čovječanstva puna je užasnih i zastrašujućih događaja, koji su nastali zbog predrasuda. Predrasuda može neku osobu učiniti sklonom da se ponaša ili na povoljan ili na nepovoljan način, budući da se to može pokazati kao davanje prednosti samome sebi ili vlastitoj grupi i kao pokušaj da se naškodi drugoj grupi. Ponašanje koje proizlazi iz predrasudnih stavova može poprimiti, i stvarno poprima, raznolike oblike koji rezultiraju različitim stupnjevima nepravednih postupaka. Događa se to svakodnevno i u radnim situacijama, što nas ovdje osobito zanima.

Tko poštuje druge ljude i sam biva poštivan (Talmud)

Predrasude i stereotipe nije moguće potpuno izbjeći i „iskorijeniti“, no moguće ih je smanjiti. Neki od osnovnih **načina smanjivanja predrasuda** su:

1. Prepoznavanje i osvještavanje
 - kako izgledaju predrasude i diskriminacija
 - ne zaboraviti suptilne, prikrivene načine izražavanja
2. Razumijevanje posljedica i razvijanje suosjećanja
 - razumjeti posljedice i štetnost predrasuda i diskriminacije
 - suosjećati s osobama koje su meta predrasuda i diskriminacije
3. Stvoriti okolinu bez predrasuda i diskriminacije
 - razvijati toleranciju prema različitostima
 - poticati međusobnu suradnju i ovisnost o zajedničkom cilju
 - upoznati se sa zakonskom regulativom i mogućim reakcijama na neravnan tretman

Tolerancija je poštivanje, prihvaćanje i uvažavanje tuđih mišljenja i uvjerenja, bogatstva različitosti svjetskih kultura, oblika izražavanja i načina bivanja ljudima. Jedan od najvrednijih dosega razvijenog demokratskog društva jest upravo **uvažavanje različitosti** i međusobno poštovanje.

Vježba: Predrasude i kako protiv njih?

1. korak – samostalno ispunjavanje upitnika

Upitnik: Što više odgovara ženama a što muškarcima

Označi u ovoj tablici što, prema tvom mišljenju više odgovara muškarcima a što ženama; ako smatraš da im neko svojstvo odgovara podjednako, to označi u pripadajućem stupcu.

SVOJSTVO	M	Ž	PODJEDNAKO
Sport			
Sramežljivost			
Analitičnost			
Dominacija			
Ambicija			
Odanost			
Radost			
Strast			
Nezavisnost			
Agresija			
Atletika			
Nogomet			
Vjernost			
Natjecanje			

Upitnik: Što je za koga važno?

Označi u ovoj tablici što je, prema tvom mišljenju važno za muškarce a što za žene.

MUŠKARCI		OBILJEŽJE	ŽENE	
VAŽNO	NEVAŽNO		VAŽNO	NEVAŽNO
		Urednost		
		Ljepota		
		Njegovanost		
		Dinamičnost		
		Mladost		
		Šarm		
		Uspjeh		
		Vitkost		
		Iskrenost		
		Snaga		
		Nježnost		
		Duhovitost		
		Suosjećajnost		
		Štedljivost		

2. korak – grupni rad - analiza rezultata upitnika

Nakon što ste svi samostalno popunili upitnike, voditelj će upisati za svaki element koliko je ukupno učenika označilo koji odgovor. Ove podatke koristite u pripremi za debatu i završnoj razrednoj raspravi.

3. korak – samostalni rad kod kuće – priprema za debatu

Prema uputama voditelja prikupi podatke za debatu na temu rodne (ne)ravnopravnosti u svakodnevnom životu s posebnim osvrtom na rad i zapošljavanje.

4. korak – debata

Raspravite kroz formu debate argumente koji nisu/jesu u skladu s osobnim mišljenjem; debatu snimite i pohranite u razrednu arhivu.

5. korak – individualno zapisivanje zapažanja

Na osnovi rasprave zapiši svoja zapažanja o jedinstvenosti i vrijednosti svakog pojedinca bez obzira na rodnu pripadnost. Svoja zapažanja spremi u ovu mapu.

6. korak – individualni rad - domaća zadaća

Za domaću zadaću napiši sastavak o mogućnostima prevladavanja rodni stereotipa na primjerima iz svoje okoline. Spremi ga u ovu mapu.

7. korak – izrada „razrednih smjernica“ strategije prevladavanja stereotipa i predrasuda

Na sljedećem satu napravite zajednički popis ponašanja korisnih za prevladavanje stereotipa i predrasuda. Podsjetite se povremeno tog popisa, pogotovo kad netko ode „u krivom smjeru“.

8. korak – domaća zadaća – predrasude o društvenoj vrijednosti zanimanja

Predrasude i stereotipi su mnogobrojni, tvrdokorni i često pritajeni, prisutni u svim područjima života. Ispuni kod kuće radni list koji slijedi i na sljedećem satu kratko raspravite o rezultatima koje ste dobili.

RADNI LIST: JA UČENIK, TI . . .

1. Zapiši koja sve zanimanja su potrebna za funkcioniranje škole, tj. da bi ti mogao/mogla biti učenik/učenica:

.....

.....

.....

.....

.....

2. Razvrstajte nabrojena zanimanja u dvije kategorije: „manje zahtjevna“ i „zahtjevnija“

ZAHTJEVNA	MANJE ZAHTJEVNA

3. Pokušajte zamisliti život bez svih dobrobiti koje su produkt rada „manje zahtjevnih“ zanimanja te kasnije grupno raspravite zaključke do kojih ste došli. Smatraš li ih još uvijek manje zahtjevnima ili manje potrebnima?

2.10. Poduzetništvo

Iako se poduzetništvo uglavnom povezuje s pokretanjem poslovnog pothvata, to je pojam koji ima puno šire značenje. Poduzetništvo je način razmišljanja i djelovanja koji se odnosi na aktivno, inovativno i odgovorno ponašanje. Bez obzira čime se bavimo i što radimo u životu, moramo biti poduzetni (aktivni, inovativni i odgovorni za odluke koje donesemo). Jedna od osam temeljnih životnih kompetencija, koje definira Europska unija (a koje ste obrađivali na početku upoznavanja sa svijetom rada na stranici 42), upravo je poduzetništvo. Ako se sjećate, tamo se ono definira kao *sposobnost pretvaranja ideja u akciju* koja uključuje kreativnost, inovativnost i preuzimanje rizika, kao i sposobnost planiranja i upravljanja projektima s ciljem ostvarivanja zacrtanih ciljeva.

Jedna od najopćenitijih definicija poduzetništva određuje poduzetništvo kao proces u kojem se gradi nešto gotovo ni iz čega. Možemo reći i da je poduzetništvo proces u kojem ljudi uočivši povoljnu priliku, koriste resurse kako bi kreirali promjenu i stvorili novu vrijednost. Poduzetnik je nositelj poduzetničkog procesa. To je osoba koja uočava priliku, koristi resurse i stvara novu vrijednost.

Ljudi se odlučuju na poduzetništvo zbog toga što žele biti sam sebi šef, ostvariti svoje ideje i/ili ostvariti financijsku dobit.

Vježba: Otvaranje obrta

1. korak – samostalan rad kod kuće

Prikupi i zapiši osnovne informacije o otvaranju obrta, izradi poslovnog plana i slično, koristeći materijal i izvore koje je pripremio voditelj.

2. korak – grupni rad – sažimanje informacija

Podijelite se u grupe i u tablicu koja slijedi upišite obrte i usluge koji postoje u vašem mjestu i okolici te one koji ne postoje a vi biste htjeli da su tamo.

POPIS OBRTA I USLUGA

POSTOJEĆI OBRTI I USLUGE		
Naziv	Sjedište	Djelatnost
ŽELIMO OTVORITI....		
Naziv	Sjedište	Djelatnost

3. korak – grupni rad – izrada poslovnog plana

Svaka grupa neka odabere jedan obrt ili uslugu kojega trenutno nema u vašem mjestu i kao poduzetnički tim prema pripremljenim uvjetima (upute ćete dobiti od voditelja) napravite poslovni plan za njegovo otvaranje (uvjeti poslovanja, poslovi, odgovornosti članova tima, zaposlenici i slično).

4. korak – predstavljanje grupnih uradaka

Predstavite drugim učenicima svoje ideje i kroz vođenu raspravu opišite faze u razvoju poduzetničke ideje. Poslovni plan za otvaranje obrta pohranite u svoje mape.

5. korak – razredna rasprava

Nabrojite što više osobina koje treba imati poduzetnik te izazove i rizike poduzetništva. Vaše prijedloge voditelj će zapisati u jedinstvenu listu. Kroz raspravu u razredu pokušajte odgovoriti na sljedeća pitanja:

- Je li teško biti poduzetnik?
- Koji su uobičajeni izazovi za poduzetnika?
- Koje bi osobine bile korisne za osobu koja želi biti poduzetnik?
- O čemu bi učenici trebali početi razmišljati sada ako žele postati poduzetnici?
- Je li bitno razvijanje poduzetničkog duha kod mladih/učenika i u kojoj mjeri?
- Na koji način se može razvijati poduzetnički duh?
- Što sve pojedinac treba razvijati kod sebe da bi postao uspješan poduzetnik?

2.11. Spremnost na promjenu

Promjena je stalna. Pratimo li samo jednu noć vijesti, uvjerit ćemo se da se svijet vrlo brzo mijenja. Zbog toga u izgrađivanju karijere moramo biti prilagodljivi. Moramo znati da ne donosimo jednu veliku odluku, već niz odluka u slijedu. Donosimo ih na razne načine – neke ne razmišljajući, druge prema njihovim pozitivnim i negativnim ishodima, treće prema trenutačnom dojmu. Svaku odluku možemo promijeniti u skladu s promjenama oko nas, bez obzira na to što nam se ona u uvjetima u kojima smo je donijeli činila najboljom. U svakom izboru ima i dobrih i loših strana. Ako i propustimo neke potencijalne prednosti, time smo, vjerojatno, stekli neke druge. U knjizi „Razmisli o budućnosti“ (Razbor 1999) lijepo je opisano kako živjeti s i u promjenama:

- **Slijedi svoje srce.** Važno je da znamo što želimo i što nam je važno. Uobičajene poruke poput: Donesi pravu odluku!, Razmisli dvaput., Budi realan! - često nas mogu obeshrabriti u maštanju o našim željama. Moramo naučiti vjerovati sebi. Osjećaj straha priječi nas da griješimo i da učimo na vlastitim pogreškama. U svijetu koji se stalno mijenja i u kojem su fleksibilnost i prilagodljivost vrline, moramo preuzeti razumne vlastite rizike i učiti na vlastitom iskustvu.
- **Usredotoči se na putovanje.** Putovanje, ne cilj, postaje središte naših interesa. S obzirom na trajne promjene u svijetu, odabir konkretnog i jedinog zanimanja i ustrajno slijeđenje zadanoga cilja može rezultirati vrlo ograničenim i zanemarivim iskustvom. Može se dogoditi da naš cilj prestane postojati prije nego što ga dosegne te da se pojave novi, posve nepredviđeni ciljevi. Stoga moramo pokušati široko sagledati budućnost i odrediti opći pravac kojim ćemo usmjeriti profesionalni razvoj. Naša životna situacija usmjerit će nas na što se moramo usredotočiti i pomoći će nam da usmjerimo naše snage u određenom smjeru. Koji put ćemo se morati usmjeriti prema trenutačnim ciljevima, kao što je polaganje ispita ili zarađivanje novca za putovanje. Drugi ćemo put moći raditi na ostvarivanju ciljeva trajnije vrijednosti, održavanju važnih socijalnih odnosa, očuvanju posla koji zaista volimo. Da bismo bili zadovoljni poslom i životom uopće, morat ćemo se truditi da ostvarimo ciljeve i trajne i trenutačne važnosti.

Vježba: Promjene u svijetu rada

1. korak – individualni rad, domaća zadaća

Kod kuće prikupi, zapiši i sistematiziraj informacije iz medija, literature i/ili Interneta o značajnijim promjenama koje su se nedavno dogodile u tvojoj okolini, široj sredini, Hrvatskoj, Europi i svijetu. Neka nekoliko učenika predstavi prikupljene podatke. Prikupljene podatke priloži u ovu mapu.

2. korak – grupni rad – opis promjena

U školi se podijelite u skupine, odaberite jedno zanimanje i opišite pregled promjena u tom zanimanju u odnosu na isto zanimanje prije 10 ili 20 godina (strojovođa, automehaničar, programer, dimnjačar, prodavač, učiteljica, očni kirurg...). Svoj rad napravite u obliku plakata, koncept-mape, PowerPoint prezentacije... ili nekom drugom tehnikom.

3. korak – rad u grupi - prezentacija

Predstavite rad svoje grupe drugim učenicima.

4. korak – razredna rasprava

Sudjelujte u razrednoj raspravi o prikazanim promjenama i važnosti snalaženja u promjenama, tj. prilagodljivosti. Dobro snalaženje u promjenama koje se događaju osnova su današnje ekonomije i trgovine. Zbog toga je važno da znamo koliko smo prilagodljivi. Pokušajte predvidjeti promjene koje bi se mogle dogoditi u svijetu rada u koji ćete vi biti uključeni te načine na koje biste se tim promjenama mogli prilagoditi. Kroz raspravu pokušajte odgovoriti na sljedeća pitanja:

- Kako uopće pojedinci mogu biti uspješni u svijetu koji se stalno mijenja?
- Kako globalne promjene mogu uticati na izbor zanimanja?
- Kako se povoljno može iskoristiti poznavanje globalnih trendova?
- Zašto je bitno razvijati svijest o cjeloživotnom učenju?

Zapišite svoja predviđanja u sljedeći radni list.

RADNI LIST: PROMJENE U „MOM SVIJETU RADA“

OPIS PROMJENE	KAKO SE PRILAGODITI?

3. MOGUĆNOSTI ŠKOLOVANJA

Upis srednje škole, odnosno odluka o izboru zanimanja, predstavlja veliku životnu prekretnicu i veliku odgovornost za učenike. Zbog toga je važno prikupiti što više informacija o različitim zanimanjima, o školama i programima obrazovanja, odnosno nastavka obrazovanja. Osim informacija o sadržaju i uvjetima rada u određenim zanimanjima, potrebnim znanjima, vještinama i osobinama te zaprekama za obavljanje poslova, potrebno je imati i što više informacija o obrazovanju za zanimanja koja su ušla u vaš uži izbor.

3.1. Prikupljanje i obrada informacija o školama i zanimanjima

1. korak – grupni rad - raspored zadataka

Pripremite popis svih srednjih škola u vašoj županiji. Popisu dodajte i srednje škole u susjednim županijama ako postoji interes učenika za upis u programe nekih od njih. Izvlačite papiriće s imenima škola kako biste odredili tko će prikupiti podatke o toj školi.

2. korak – rad kod kuće – prikupljanje informacija

Samostalno prikupi i zapiši sve informacije o srednjim školama i programima koje provode do kojih možeš doći. Mnogo korisnih informacija možete naći na internetskoj stranici Hrvatskog zavoda za zapošljavanje <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=10353>. Također provjeri na Internetu stranice samih škola.

3. korak – grupni rad - sistematiziranje informacija

Uz pomoć voditelja programa grupirajte navedene izvore informacija u skupine prema vrsti informacija i/ili usluga koje ste pronašli (poteškoće oko izbora, škole i obrazovni programi, informacije o upisu, komunikacija s vršnjacima i stručnjacima).

4. korak – grupni rad - prikaz podataka

Podijelite se u manje skupine i odredite koje informacije će pojedine skupine prikazati. Izradite po skupinama prikaz informacija (pri tome možete koristiti tehnike koje već poznajete, npr. mentalne mape, tablične prikaze itd.).

5. korak – predstavljanje grupnog uratka

Svaka skupina predstaviti će svoj uradak drugim učenicima. Informacije koje ste prikupili i njihovi prikazi trebaju biti dostupni svim učenicima u svako vrijeme u razrednoj arhivi koja, dakako, može biti elektronička ili u fizičkom obliku, u zajedničkoj mapi ili nešto slično, kako se dogovorite.

6. korak – završna rasprava

U razrednoj raspravi pokušajte odgovoriti na sljedeća pitanja:

- Koje ste škole predstavili; koje su njihove posebnosti?
- Što smo saznali o školi koja nas zanima i kako je predstavljena?
- Je li se netko u međuvremenu predomislio?
- Koliko ste i kako sudjelovali u zajedničkom grupnom radu?

3.2. Obrazovni profili u srednjim školama

1. korak – grupni rad - povezivanje obrazovanja i zanimanja/poslova

Podijelite se u grupe i u pripremljenu tablicu upišite uz svaki obrazovni profil u okruženju zanimanja i poslove koji se mogu raditi završetkom tog obrazovnog profila. Koristite informacije koje ste prikupili u dijelu koji se odnosi na upoznavanje svijeta rada, poglavito na one informacije koje imate iz posjeta poslodavcima!

RADNI LIST : POVEZANOST OBRAZOVNIH PROFILA I ZANIMANJA

ŠKOLA	OBRAZOVNI PROGRAM	ZANIMANJE/POSLO

2. korak – predstavljanje grupnog uratka

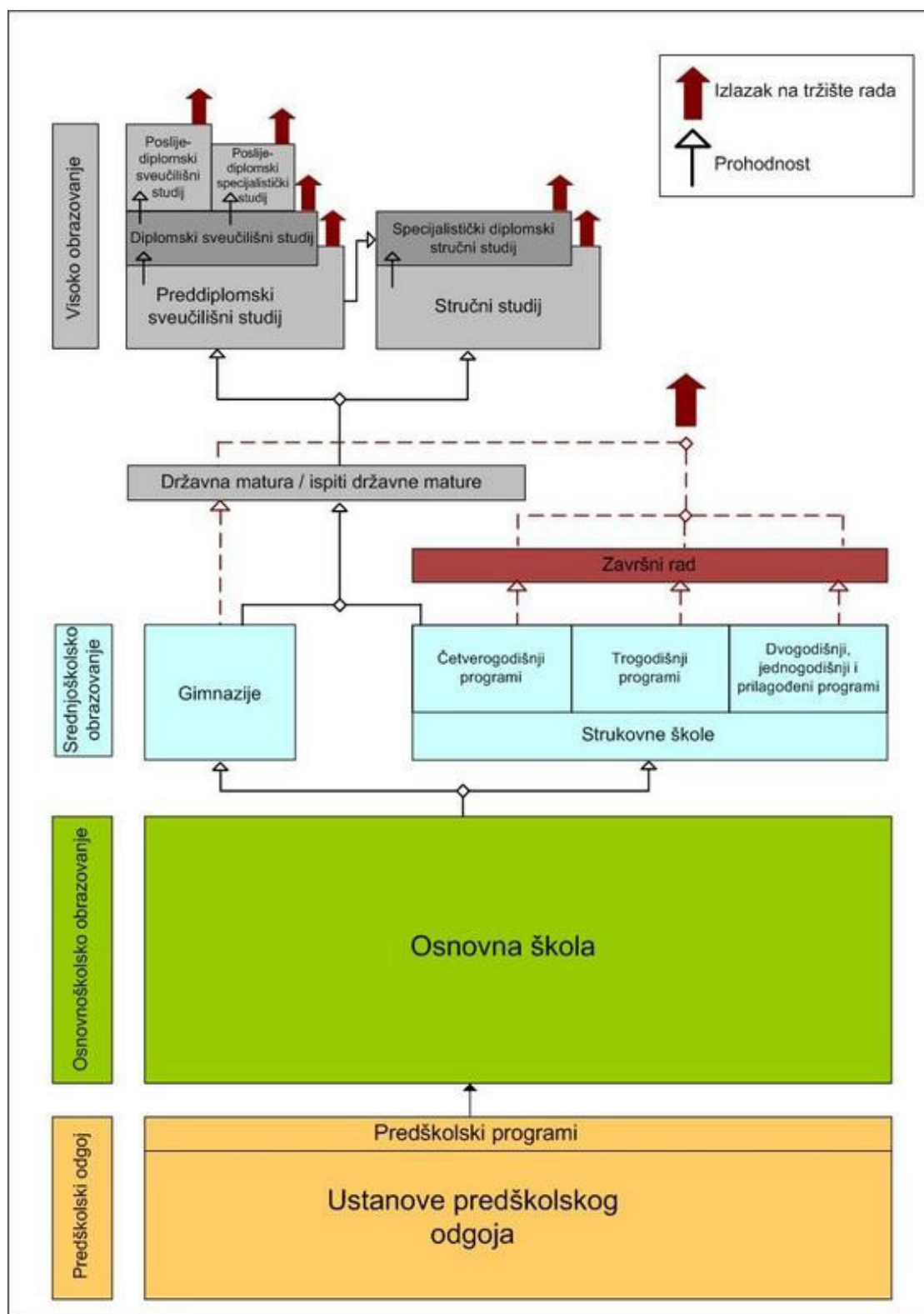
Predstavite prikaz koji je napravila svaka grupa. Za vrijeme izlaganja voditelj izrađuje zajedničku tablicu o povezanosti zanimanja i obrazovnih profila.

3.3. Putovi obrazovanja i karijere

1. korak – grupni rad – prikupljanje informacija

Učenici u skupinama istražuju kako osoba koja završi određenu školu može nastaviti školovanje (osnovna škola, pomoćno zanimanje, dvogodišnji, trogodišnji, četverogodišnji, petogodišnji strukovni programi, gimnazija), a kako se može školovati ako počne raditi. U nastavku teksta je shema obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj. Kada netko počne raditi, može se nastaviti obrazovati u ustanovama za obrazovanje odraslih. Istražite koje ustanove postoje u vašem gradu i koje programe provode. Možda ćete podatke o tome moći pronaći na Internetu, a možda ćete morati otići k njima i „na terenu“ prikupiti podatke. Dogovorite podjelu područja za prikupljanje informacija u svojoj grupi.

Shema obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj

2. korak – grupni rad – izrada hodograma obrazovanja

Podijelite se u skupine prema završenim razinama obrazovanja koje ćete obrađivati.

- Završena osnovna škola
- Pomoćno zanimanje
- Jednogodišnji i dvogodišnji programi
- Trogodišnji srednjoškolski programi
- Gimnazija
- Četverogodišnja i petogodišnja strukovna škola
- Umjetnička srednja škola

Izradite hodogram nastavka obrazovanja i uključivanja u svijet rada za svaku od skupina. Priložite svoj hodogram u neku zajedničku mapu.

3. korak – predstavljanje hodograma i završna rasprava

Predstavite hodograme koje ste izradili i izvedite zaključke.

Idemo u srednju!!!

3.4. Povezivanje područja rada sa zanimanjima

1. korak - uvodno izlaganje

Pažljivo poslušajte voditelja koji će vas upoznati s djelatnostima onako kako su one razvrstane u službenim klasifikacijama (Nacionalna klasifikacija zanimanja) ili prema nekoj prigodnoj podjeli (npr. možete se podsjetiti na podjelu kakvu smo imali na početku ovog programa kada ste procjenjivali svoje interese).

2. korak – grupni rad – razvrstavanje zanimanja i poslova po djelatnostima

Nabrojite što više poslova i zanimanja u svojoj regiji. Predložite kojem području djelatnosti pripadaju ti poslovi i zanimanja i raspravite s voditeljem kakva je razlika između zanimanja i područja djelatnosti (zanimanje je grupa sličnih poslova tipična za više poduzeća, dok je područje djelatnosti grupa ljudi uključena u proizvodnju slične robe ili usluga). Zanimanja kojih se sjetite upišite u radni list koji se nalazi na sljedećoj stranici.

3. korak – razredna rasprava

Odaberite tri do pet najvažnijih područja djelatnosti u svojoj županiji i na primjeru tih djelatnosti raspravite:

- Koja je razlika između zanimanja i područja djelatnosti?
- Koja su zanimanja zajednička mnogim područjima djelatnosti a koja su tipična samo za jednu djelatnost?
- Kakve su posljedice odabira zanimanja koje je tipično samo za jedno područje rada?

RADNI LIST : PODRUČJA RADA (DJELATNOSTI)

PODRUČJE	ZANIMANJA
priroda, poljoprivreda, šumarstvo, stočarstvo, lov, ribolov	
prehrana i ugostiteljstvo	
kreiranje i umjetnički obrti	
građevina, energetika, unutarnje opremanje	
strojarstvo, tehnika, industrija	
informatika i komunikacije, istraživanja i mjerenja	
trgovina, ekonomija, administracija, skladištenje, financije, turizam	
zdravstvo, školstvo, socijalna skrb	
umjetnost, jezik, književnost, novinarstvo, mediji	

3.5. Susreti s predstavnicima srednjih škola

1. korak – rad u grupi - prikupljanje dodatnih informacija

Podijelite se u skupine i sistematizirajte informacije o srednjim školama koje ste već prikupili.

2. korak – plan susreta

Slično kao što ste planirali susrete s poslodavcima, isplanirajte i posjete srednjim školama.

Napravite tablicu sličnu onoj na stranici 54 u kojoj ćete upisati osnovne podatke i zaduženja koja odredite.

3. korak – grupni rad - priprema pitanja za intervju

U manjim grupama predložite pitanja za koja mislite da ih treba postaviti zaposlenicima i učenicima srednje škole u koju ćete ići. Svaka grupa neka izloži svoje prijedloge nakon čega zajedno odaberite ona pitanja za koja smatrate da su najbolja. Napravite obrasce za upitnike za zaposlenike i za učenike. U nastavku teksta su okvirne teme i područja o kojima treba prikupiti informacije što vam može biti vodič u sastavljanju pitanja:

Nastavnici, ravnatelj i stručni suradnici:

- zanimanja i zvanja za koja škola obrazuje
- dužina školovanja za svaki obrazovni program
- opremljenost škole
- organizacija nastave, osobito prakse
- uvjeti upisa u pojedini program
- zahtjevi posla prilikom zapošljavanja
- mogućnosti nastavka obrazovanja i usavršavanja
- mogućnosti zapošljavanja

Učenici srednje škole:

- način na koji su odabrali školu i zanimanje – proces donošenja odluke
- zadovoljstvo izabranim programom – razlozi (ne)zadovoljstva
- prednosti i nedostaci obrazovanja za određeno zanimanje
- planovi za budućnost

4. korak – grupni rad – izrada evaluacijskih upitnika

Izradite listiće za procjenu posjeta za zaposlenike i za učenike srednje škole te one koje ćete vi ispuniti nakon posjeta.

5. korak – posjet školama

U svakoj školi prvo prikupite osnovne i opće podatke, pri tome dobro iskoristite vrijeme i postavite što više pitanja osobama koje vam predstavljaju školu.

Nakon općeg dijela, podijelite se, prema unaprijed dogovorenom rasporedu i provedite strukturirani razgovor (intervju) prema pripremljenoj listi pitanja. Ako vam dopuste, snimite fotografije i video zapise.

Nemojte zaboraviti dati evaluacijski upitnik zaposlenicima i učenicima srednje škole!

6. korak – grupni rad - evaluacija i analiza posjeta

Ispunite listiće za procjenu za posjet svakoj školi zasebno, a nakon toga sistematizirajte prikupljene podatke, izradite prezentaciju ili plakat te svoj rad predstavite drugim učenicima.

7. korak – završna razredna rasprava

Sudjelujte u razrednoj raspravi o važnosti prikupljanja informacija o srednjim školama iz „prve ruke“. Provedite razrednu raspravu o učincima posjeta školama. Pokušajte odgovoriti na pitanja što ste naučili, što još želite znati i koliko su vam posjeti bili korisni. Izradite sami zahvalnice i pošaljite ih u škole koje ste posjetili.

3.6. Kriteriji za upis u srednju školu

1. korak – individualni rad – rad na tekstu

Na osnovi posljednjeg natječaja za upis u srednje škole, procijeni na sljedećem listu važnost pojedinih kriterija.

Radni list: Kriteriji za izbor škole – skala procjene važnosti kriterija

Procijeni koliko je pojedini kriterij tebi važan za izbor zanimanja na skali od 1 do 5 (kao školske ocjene) i zaokruži ocjenu koju odabereš.

Kriterij za izbor zanimanja	Važnost kriterija				
Interesi	1	2	3	4	5
Sposobnosti	1	2	3	4	5
Zapošljivost na tržištu rada	1	2	3	4	5
Mogućnosti zarade	1	2	3	4	5
Mogućnosti napredovanja	1	2	3	4	5
Dodatni kriterij: _____	1	2	3	4	5
Dodatni kriterij: _____	1	2	3	4	5
Dodatni kriterij: _____	1	2	3	4	5
Dodatni kriterij: _____	1	2	3	4	5

2. korak – razredna rasprava

Raspravite u razredu sve nedoumice u vezi upisnih kriterija. Pitajte o svemu što vam nije jasno.

3. korak – upoznavanje sustava elektroničkih upisa

Uz pomoć voditelje upoznajte postupak prijave za upis u srednju školu putem NACIONALNOGA INFORMACIJSKOG SUSTAVA PRIJAVA I UPISA U SREDNJE ŠKOLE (NISpuSŠ)

3.7. Učenje traje cijeli život

Razvoj društva i tehnologije uzrokovali su i značajne promjene u svijetu rada. Glavni zahtjevi suvremenog svijeta rada drukčiji su od onih u vrijeme kada su npr. tvoji roditelji započinjali svoj radni vijek. Stoga je važno poznavati ključne kompetencije u suvremenom svijetu rada, truditi se i unapređivati kompetencije koje će ti pomoći u razvoju zapošljivosti (aktivna prilagodljivost koja će ti omogućiti stvaranje novih radnih prilika – nalaženje novog posla, napredovanje pa čak i zadržavanje postojećeg posla).

Učenje traje cijeli život. Kada spoznamo da se svijet mijenja i da će se poslovi 21. stoljeća tek osmišljavati, postat će nam jasno da učenje i planiranje karijere moraju biti procesi koji traju cijeli život. Zato je jednako važno učiti kako učiti kao i učiti određene sadržaje. Za stalno učenje potrebne su vještine učenja, ali i kreativno razmišljanje.

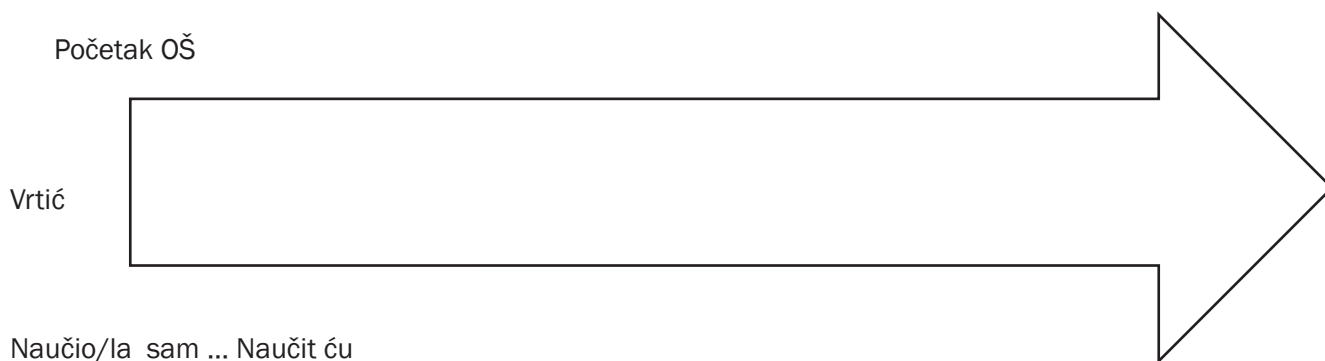
1. korak – domaća zadaća, individualni rad

Prisjeti se koja si znanja stekao/la u npr. prva dva razreda osnovne škole (ili samo u prvom razredu, ako se možeš sjetiti) te opiši kako bi se snalazio/la u današnjem svijetu samo s tim znanjima (korištenje Facebooka, a ne znaš pisati, kako biti samostalan s računanjem do 20 i drugo); zapiši i znanja za koja misliš da su ti još potrebna kako bi mogao/la biti uspješna odrasla osoba.

2. korak – individualni rad u školi – kronološki prikaz obrazovnog puta

Na pripremljenom kronološkom prikazu opiši svoj obrazovni put od vrtića/male škole te kod svake ključne točke zapiši ukratko što si najvažnije naučio/la tijekom tog vremena; upiši i daljnje planirane točke kao što su: srednja škola, studij, usavršavanja tijekom rada i što još želiš naučiti.

PRIKAZ MOG OBRAZOVNOG PUTA

3. korak – predavljanje samostalnih uradaka

Tko želi neka predstavi ostalim učenicima svoj uradak, tj. neka opiše svoj kronološki pravac obrazovnog puta.

4. korak – grupni rad - opis „dobrih“ i „loših“ radnika

Podijelite se u skupine i neka svaka skupina „izvuče“ jedno od pripremljenih zanimanja, npr.: nastavnika, prodavačice, vozača autobusa ili nekog drugog zanimanja te zapišite što mislite koje su osobine dobrih i loših, tj. uspješnih i neuspješnih pripadnika tog zanimanja, ukratko, zapišite svoja zapažanja o tome zašto je netko dobar u svome poslu a netko drugi nije.

ZANIMANJE:	
+	-

5. korak – grupni rad – predstavljanje grupnih uradaka i završna rasprava

Svaka skupina neka predstavi svoj uradak a voditelj ili netko od učenika neka zapiše sve osobine „dobrih“ i „loših“ radnika. Kroz razrednu raspravu pokušajte odgovoriti na sljedeća pitanja:

- Ima li zajedničkih obilježja „dobrih“ i „loših“ pripadnika različitih zanimanja?
- Zašto i što iz toga možete zaključiti?
- Kakav utjecaj ima obrazovanje i stalno (cjeloživotno) učenje i usavršavanje na kvalitetu obavljanja posla?

4. ODLUKA O PROFESIONALNOM RAZVOJU

4.1. Postavljanje ciljeva

Svatko od nas si postavlja neke ciljeve, od jutarnjeg ustajanja (kratkoročni – želim popiti kakao) do onih koji nas vode kroz cijeli život (dugoročni – želim postati pilot/programerka/osvojiti Mt Everest). **Ciljevi su krajnje točke prema kojima su usmjerene naše aktivnosti.** Naši ciljevi su naše smjernice u životu, drže nas motiviranim, kroz njihovo ispunjavanje se razvijamo i rastemo i to nas čini zadovoljnim. Ipak ciljevi, koje svatko od nas ima u velikom broju, često ostanu neostvareni. Postavljanje ciljeva je teško, ali ne i nemoguće. Ono što može olakšati ostavljanje ciljeva jest da oni budu **jasno određeni** (loš primjer: želim upisati dobru školu; dobar primjer: želim upisati automehaničara), **mjerljivi** (loš primjer: želim biti dobar učenik ; dobar primjer: želim da mi sve ocjene budu četvorke i petice), **dostižni** (loš primjer: želim popraviti prosjek ocjena sa 3,0 na 4,8 do kraja polugodišta; dobar primjer: povećat ću prosjek ocjena sa 3,0 na 3,8 do kraja godine), **bitni** (loš primjer: upisat ću tečaj brzog čitanja; dobar primjer: ići ću na instrukcije iz njemačkog) i **vremenski određeni** (loš primjer: napisat ću lekturu; dobar primjer: ovog tjedna ću završiti s čitanjem i pisanjem lektire). Ciljeve je dobro zapisati, ako su složeniji treba ih podijeliti u manje ciljeve, postaviti prioritete (odrediti im važnost) i pisati ih u prvom licu jednine.

Dobro je pročitati ih ponekad jer će to ponavljanje ojačati motivaciju da ih zaista dostignemo.

1. korak – zajednička razredna aktivnost

Nabrojite i zapišite nekoliko događaja i aktivnosti koje treba planirati (ljetovanje, ekskurzija, natjecanje, gradnja kuće, organizacija rođendanske zabave...).

2. korak – grupni rad - izrada okvirnog plana

Podijelite se u skupine i neka svaka skupina izabere jedan od nabrojanih događaja/aktivnosti. Zapišite korake i način planiranja za izabrani događaj/aktivnost. Svaka skupina neka izloži svoj plan i zapažanja a voditelj će ih zapisati i staviti u zajedničku mapu.

3. korak - grupni rad – zajednički elementi

Uz pomoć voditelja pronađite zajedničke elemente planiranja u različitim situacijama.

4. korak – individualni rad – izrada okvirnog plana

Zapišite zanimanje kojim se želite baviti (ili mislite da bi se mogli time jednog dana baviti) te opišite korake za koje sada mislite da ćete ih morati poduzeti kako bi taj cilj ostvarili.

OKVIRNI PLAN

Moje željeno zanimanje je _____

Da bih došla/došao do toga cilja, moram poduzeti sljedeće korake:

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

4.2. Što znam o profesionalnom razvoju

1. korak - predavanje o cjeloživotnom profesionalnom razvoju

Pažljivo poslušaj predavanje o cjeloživotnom profesionalnom razvoju i fazama profesionalnog razvoja. Kod kuće pročitaj pripremljeni tekst i izdvoji najvažnije informacije a tekst sačuvaj u svojoj mapi.

2. korak – samostalni rad na tekstu

Na pripremljenom radnom listu prouči vezu između ključnih kompetencija i školskog programa profesionalnog razvoja. Dopiši kompetencije za profesionalni razvoj kojih se možeš sjetiti.

RADNI LIST: Povezivanje kompetencija za profesionalni razvoj s Europskim okvirom ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje

EU okvir ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje	Veza s kompetencijama za profesionalni razvoj
Komunikacija na materinskom jeziku	<ul style="list-style-type: none">• mogućnost pretraživanja, prikupljanja i razumijevanja pisanih informacija• mogućnost razlikovanja bitnih od nebitnih informacija•
Komunikacija na stranom jeziku	<ul style="list-style-type: none">• mogućnost rada s različitostima•
Matematička pismenost i osnovna znanja iz znanosti i tehnologije	<ul style="list-style-type: none">• mogućnost upravljanja budžetom (npr. džeparcem)• mogućnost primjene kritičkog mišljenja• mogućnost korištenja podataka za izvođenje zaključaka•
Digitalna kompetencija	<ul style="list-style-type: none">• mogućnost upotrebe Interneta za pretraživanje baza podataka• mogućnost upotrebe ICT kao podrške kritičkom i kreativnom razmišljanju•
Učiti kako učiti	<ul style="list-style-type: none">• mogućnost učinkovitog upravljanja učenjem i donošenje obrazovnih odluka•
Socijalna i građanska kompetencija	<ul style="list-style-type: none">• mogućnost učinkovite interakcije s društvenim institucijama• mogućnost razlikovanja radne uloge i ostalih životnih uloga
Poduzetnost i inicijativnost	<ul style="list-style-type: none">• mogućnost planiranja i provedbe projekata• mogućnost prepoznavanja vlastitih jakih i slabih strana• mogućnost prepoznavanja i suočavanja s rizicima•
Kulturna svijest i izražavanje	<ul style="list-style-type: none">• mogućnost rada u interkulturalnom okruženju•

3. korak – razredna rasprava

Sudjelujte u razrednoj raspravi i objasnite svrhu školskog programa profesionalnog usmjeravanja.

4.3. Faze profesionalnog razvoja

1. korak - samostalni rad na tekstu

Pročitajte osnovne informacije o fazama razvoja karijere.

U profesionalnom razvoju djece razlikuju se tri faze koje se javljaju kod većine djece, bez obzira na kulturu u kojoj žive, a vezane su uz biološku dob djeteta.

Prva je faza **razdoblje maštanja**. Javlja se u predškolskoj dobi, a prisutna je u nižim razredima osnovne škole. Djeca te dobi često mijenjaju ideje o budućem zanimanju a njihovi izbori nisu realistični i nisu povezani s procjenom vlastitih osobina i sposobnosti. Odluka o odabiru budućeg zanimanja je emocionalna, a ne praktična. Razdoblje maštanja završava ulaskom djece u pubertet, kod većine djece u petom ili šestom razredu osnovne škole.

To je razdoblje u kojem djevojčice žele biti pjevačice ili balerine, dječaci vatrogasci i policajci. U tom se razdoblju javljaju i neki drugi izbori, a oni ovise o iskustvu djeteta, odnosno kontaktu s pozitivnim modelom radnika. Zato se u fazi maštanja često javlja i odabir – „želim biti teta u vrtiću“ ili „u budućnosti ću postati učiteljica“. Iako će neka djeca zaista postati odgojitelji, učitelji, pedijatri ili frizeri, u ovoj su fazi ti izbori emocionalni i ne govore o specifičnim sklonostima i sposobnostima djeteta. Međutim, oni govore o iznimnoj važnosti uloge učitelja u nižim razredima osnovne škole kao pozitivnog profesionalnog modela. Ljudi cijeli život pamte svoju učiteljicu ili učitelja, sjećaju se njezinog lika i ponašanja prema učenicima. Dok se profesionalni modeli roditelja temelje na njihovim pričama o poslu i rijetkim posjetima njihovom radnom mjestu, učitelji pružaju djeci prvi stvarni model radnog ponašanja.

Druga je faza **razdoblje istraživanja**. Javlja se ulaskom u pubertet, a najkasnije bi se trebala javiti u sedmom i osmom razredu osnovne škole. Završetak ove faze ovisi o nastavku školovanja pa kod velikog broja djece može trajati do samog kraja srednje škole. Ovo razdoblje karakterizira burno preispitivanje vlastitih **interesa, sposobnosti i vrijednosti** te njihovo usklađivanje sa zahtjevima pojedinih zanimanja i poslova.

To je razdoblje u kojem djeca analiziraju ciljeve kojima u životu teže te sukladno tome maštaju o budućnosti. Odabiri zanimanja često nisu konkretni, već se odnose na izbor nekog područja rada. U ovom su razdoblju djeca sposobna procijeniti žele li više raditi sa stvarima ili ljudima, zanimaju li ih više društvene ili prirodne znanosti, imaju li smisla za poduzetništvo, vide li sebe u nekoj vrsti djelatnosti, žele li putovati na poslu i slično. Središnju ulogu igraju vrijednosti, odnosno životni ciljevi kojima teže. To je razdoblje burnog preispitivanja vlastitih vrijednosti, ali i vrijednosti na kojima drugi temelje životno zadovoljstvo, a karakterističan je sukob s odraslima upravo u vrijednostima koje smatraju važnima. Djeca preispituju toleranciju učitelja i od „dragih mališana“ postaju „buntovnici s čudnim frizurama“. Odgoj djece u ovom razdoblju posebno je izazovan i za roditelje i za učitelje. Njegov uspjeh ovisi o dobro određenoj ravnoteži između postupaka koji dopuštaju slobodu individualnog izražavanja i onih koji tu slobodu ograničavaju kroz postavljanje zahtjeva i ograničenja.

Ključna podrška škole u ovom je razdoblju poticanje razvoja vještina potrebnih za upoznavanje vlastitih osobina i sposobnosti te slobodno izražavanje interesa. Osim toga, važno je djecu upoznati i sa **zahtjevima pojedinih poslova i zanimanja**. Najbolje poznavanje vlastitih sposobnosti, interesa i vrijednosti neće osigurati dobar profesionalni izbor ako ne znamo koja zanimanja postoje i koji se poslovi nude. Štoviše, ni to nije dovoljno. Potrebno je znati koje osobine i sposobnosti treba posjedovati za uspješno obavljanje nekog posla – kažemo da treba poznavati zahtjeve pojedinih zanimanja i poslova.

Treća faza je **realistično razdoblje**. Karakterizira ju planiranje primjerenog školovanja, analiza prilika na tržištu rada te usklađivanje profesionalnog izbora s konkretnim životnim okolnostima i prilikama. Ova faza obično počinje odabirom neke strukovne srednje škole ili upisom fakulteta, a traje do kraja profesionalnog vijeka.

2. korak – rasprava o tekstu

Izložite svoja zapažanja iz ovoga teksta i postavite pitanja o nejasnim elementima te raspravite sve nejasnoće.

3. korak – zaključna rasprava

Sudjeluj u razrednoj raspravi i pokušaj objasniti važnost ranog postavljanja elemenata plana profesionalnog razvoja.

4.4. Važne životne uloge

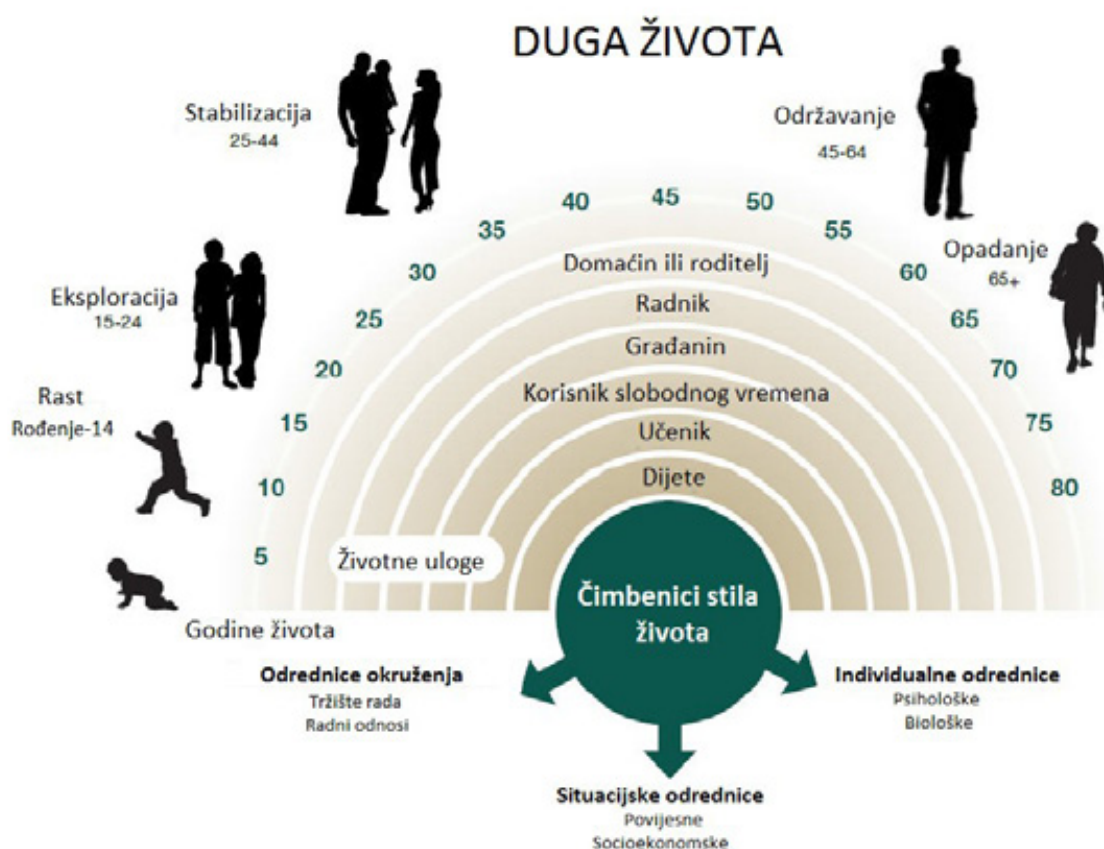
Zanimanje i posao isprepleću se sa svim poljima života pojedinca. Ljudi djeluju na više međusobno povezanih polja, koja zahtijevaju određeno vrijeme, energiju, predanost i pažnju. Ključ za postizanje uspješnog života leži u pronalaženju ravnoteže između tih različitih područja. Pravilan odabir zanimanja i karijere pridonijet će ravnoteži između životnih polja. Zanimanje nam treba omogućiti da živimo onako kako volimo, da smo okruženi ljudima s kojima želimo biti okruženi, da imamo dovoljno vremena za obitelj, da se u slobodno vrijeme možemo posvetiti sebi, da možemo društveno djelovati onako kako to hoćemo te da možemo ispunjavati svoje duhovne potrebe. Drugim riječima, dobro izabrano zanimanje treba nam omogućiti da i na drugim poljima života budemo sretni.

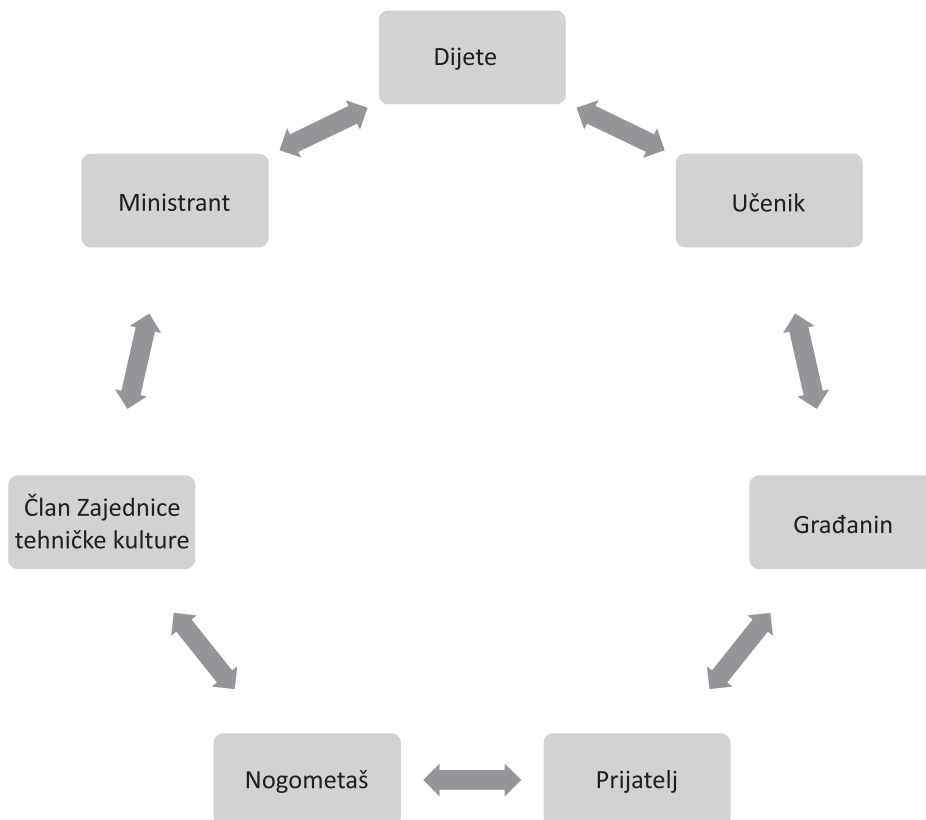
1. korak – rad kod kuće - intervju

U školi zajedno dogovorite koja pitanja nekome od svojih bližnjih želite postaviti o njihovim različitim životnim ulogama. Provedi intervju s jednom bliskom osobom i zapiši sve njene trenutačne uloge i koje su osnovne značajke koje određuju tu ulogu (npr. tvoja majka je majka, ali je i supruga, prijateljica, službenica...).

2. korak – individualni rad kod kuće - slikovni prikaz životnih uloga

Na osnovi dobivenih odgovora svaki učenik izrađuje slikovni (shematski) prikaz životnih uloga odabrane osobe. U nastavku su dva takva prikaza, jedan složeniji i jedan jednostavniji.

3. korak – izložba

Napravite izložbu domaćih zadaća a oni koji to žele neka predstave životne uloge osoba koje su oni opisali.

4. korak – individualno popunjavanje upitnika

Popuni upitnik o svojim životnim ulogama i odgovori na pitanja iza njega.

UPITNIK ŽIVOTNIH ULOGA

JA SAM..... _____

Razmisli...

Koja ti je uloga najvažnija? _____

Zašto? _____

Kako uspijevaš uskladiti životne uloge, tko ti i što u tome pomaže a tko/što odmaže?

5. korak – grupni rad - važnost uloga

Svatko od vas neka navede razloge zbog kojih odabranu ulogu smatra najvažnijom a voditelj će sve navedene razloge zapisati na jednom mjestu.

6. korak – razredna rasprava

Sudjeluj u razrednoj raspravi o važnosti pojedinih životnih uloga s naglaskom na profesionalne uloge (posao, zanimanje) i usklađivanje osobnog i profesionalnog života.

4.5. Profesionalna zrelost

Zrelost za izbor zanimanja

Ključni koncept vezan uz fazu istraživanja (u kojoj se ti sada nalaziš) jest „zrelost za izbor zanimanja“. Pojam zrelosti za izbor zanimanja u novije se vrijeme zamjenjuje pojmom „spremnost za profesionalni izbor“ kako bi se naglasila motivacijska i dinamička komponenta. Spremnost za profesionalni izbor određuje se kao mogućnost osobe da se uspješno nosi sa zahtjevima pojedine faze profesionalnog razvoja. Istraživanja su pokazala da postoji 6 dimenzija spremnosti za profesionalni izbor:

1. svijest o potrebi za planiranjem
2. znanje o izvorima informacija
3. vještine odlučivanja
4. opće ideje o razvoju karijere
5. opće informacije o svijetu rada
6. specifične informacije o željenim zanimanjima

Profesionalni razvoj odvija se kroz nekoliko karakterističnih stupnjeva koji postavljaju pred pojedinca specifične razvojne zahtjeve. Pojedina napreduje kroz razvojne stupnjeve u težnji ostvarivanja pojma o sebi u profesionalnoj domeni. Prijelaz iz jednog stupnja u drugi će biti uspješan ako postoji spremnost pojedinca za suočavanje sa specifičnim zahtjevima određenog stupnja. Osobina koja određuje uspješnost u donošenju karijernih odluka je zrelost za izbor zanimanja.

1. korak - uvodno izlagane

Poslušajte uvodno izlaganje o konceptu i dimenzijama spremnosti za profesionalni izbor.

2. korak – individualni rad – popunjavanje upitnika

Ispunite upitnik spremnosti za profesionalni izbor koji se nalazi na sljedećoj stranici. Boduje se tako da jednostavno zbrojiš svoje procjene, osim za tvrdnje 24 i 25 koje ćeš bodovati obrnuto, odnosno 1=3, 2=2, a 3=1. Nakon toga, neka te procijeni tvoj kolega u klupi/paru, a zatim i netko od roditelja, nastavnika ili voditelj programa profesionalnog razvoja.

3. korak – individualni rad, rad u paru – vrednovanje upitnika

Vrednujte rezultate upitnika samostalno a nakon toga u paru razmijenite informacije o rezultatima vrednovanja.

4. korak – rad u paru - rasprava

Raspravite sa svojim parom o tome koji su elementi spremnosti za profesionalni izbor koje treba ojačati.

5. korak – razredna rasprava

Sudjelujte u zajedničkoj raspravi o spremnosti za profesionalni izbor.

SPREMNOST ZA PROFESIONALNI IZBOR - SAMOPROCJENA

1 = nikad ili gotovo nikad

2 = ponekad, malo

3 = uvijek ili gotovo uvijek

R.br.	Tvrdnja	1	2	3
1.	Prilično sam znatiželjan/znatiželjna			
2.	Kad god mogu, pitam ljude o njihovom poslu			
3.	Čini mi se da dobro znam koje su mi dobre i loše strane			
4.	Mogu procijeniti u čemu sam bolji/bolja od svojih prijatelja			
5.	Kad nastupam u javnosti govorim glasno i gledam prema publici			
6.	Pravovremeno izvršavam svoje zadatke			
7.	Rado sudjelujem u aktivnostima veznim za profesionalno usmjeravanje			
8.	Više znam o različitim poslovima od mojih vršnjaka			
9.	Volim dobro isplanirati svoje aktivnosti			
10.	Uključen/a sam u različite slobodne aktivnosti			
11.	Dobar/dobra sam organizator/ica			
12.	Različite informacije nastojim povezati s onima koje već imam			
13.	Kad mi nešto nije jasno, potražit ću pomoć od stručnih osoba ili nekoga drugoga			
14.	Uporan/uporna sam, ne odustajem lako			
15.	Lako se prilagodim u novim situacijama			
16.	Nastojim realno odrediti svoje ciljeve			
17.	Mogu preuzeti odgovornost za svoje odluke i postupke			
18.	Rado sudjelujem u grupnim aktivnostima učenja i rada			
19.	Imam planove za školovanje nakon srednje škole			
20.	Mislim da je rad jedno od važnijih područja u životu svakog čovjeka			
21.	Mislim da svačiji rad i svaki posao doprinosi zajednici u kojoj živimo			
22.	Razmišljam o tome kako će se razvijati moja karijera			
23.	Moje je mišljenje da ne postoje „dobra“ i „loša“ zanimanja			
24.	Na moju odluku o izboru srednje škole utjecat će kamo će ići moji prijatelji			
25.	Kad budem birao/birala srednju školu, nastojat ću udovoljiti željama svojih roditelja			
26.	Neki moji učitelji svojim su me utjecajem potakli na izbor srednje škole			
27.	Mislim da je dobro što smo rano počeli u školi govoriti o izboru zanimanja i razvoju karijere			
28.	Vjerujem u svoje sposobnosti			
29.	Moje su radne navike prilično dobre			
30.	Imam svoja zaduženja u kućanstvu			
	UKUPNO			

SPREMNOST ZA PROFESIONALNI IZBOR – PROCJENA VRŠNJAKA

1 = nikad ili gotovo nikad

2 = ponekad

3 = uvijek ili gotovo uvijek

R.br.	Tvrdnja	1	2	3
1.	Prilično je znatiželjan/znatiželjna			
2.	Kad god može, pita ljude o njihovom poslu			
3.	Dobro procjenjuje svoje dobre i loše strane			
4.	Lako procjenjuje u čemu je bolji/bolja od svojih prijatelja			
5.	Kad nastupa u javnosti govori glasno i gleda prema publici			
6.	Pravovremeno izvršava svoje zadatke			
7.	Rado sudjeluje u aktivnostima veznim za profesionalno usmjeravanje			
8.	Zna više o različitim poslovima od svojih vršnjaka			
9.	Voli dobro isplanirati svoje aktivnosti			
10.	Uključen/a ju u različite slobodne aktivnosti			
11.	Dobar/dobra je organizator/ica			
12.	Različite informacije nastoji povezati s onima koje već ima			
13.	Kad mu/joj nešto nije jasno, traži pomoć od stručnih osoba ili nekoga drugoga			
14.	Uporan/uporna je, ne odustaje lako			
15.	Lako se prilagođava u novim situacijama			
16.	Nastoji realno odrediti svoje ciljeve			
17.	Može preuzeti odgovornost za svoje odluke i postupke			
18.	Rado sudjeluje u grupnim aktivnostima učenja i rada			
19.	Ima planove za školovanje nakon srednje škole			
20.	Misli da je rad jedno od važnijih područja u životu svakog čovjeka			
21.	Misli da svačiji rad i svaki posao doprinosi zajednici u kojoj živimo			
22.	Razmišlja o tome kako će mu/joj se razvijati karijera			
23.	Misli da ne postoje „dobra“ i „loša“ zanimanja			
24.	Na njenu/njegovu odluku o izboru srednje škole utjecat će kamo će joj/mu ići prijatelji			
25.	Kod izbora srednje škole, nastojat će udovoljiti željama svojih roditelja			
26.	Neki učitelji svojim su ga/je utjecajem potakli na izbor srednje škole			
27.	Objašnjava nam kako je dobro što smo rano počeli u školi govoriti o izboru zanimanja i razvoju karijere			
28.	Vjeruje u svoje sposobnosti			
29.	Ima dobro razvijene radne navike			
30.	Ima svoja zaduženja u kućanstvu			
	UKUPNO			

**SPREMNOST ZA PROFESIONALNI IZBOR – PROCJENA RODITELJA, NASTAVNIKA ili VODITELJA PROGRAMA
PROFESIONALNOG USMJERAVANJA**

1 = nikad ili gotovo nikad

2 = ponekad

3 = uvijek ili gotovo uvijek

R.br.	Tvrdnja	1	2	3
1.	Prilično je znatiželjan/znatiželjna			
2.	Kad god može, pita ljude o njihovom poslu			
3.	Dobro procjenjuje svoje dobre i loše strane			
4.	Lako procjenjuje u čemu je bolji/bolja od svojih vršnjaka			
5.	Kad nastupa u javnosti govori glasno i gleda prema publici			
6.	Pravovremeno izvršava svoje zadatke			
7.	Rado sudjeluje u aktivnostima veznim za profesionalno usmjeravanje			
8.	Ima više informacija o različitim poslovima od svojih vršnjaka			
9.	Voli dobro isplanirati svoje aktivnosti			
10.	Uključen/a je u različite slobodne aktivnosti			
11.	Dobar/dobra je organizator/ica			
12.	Različite informacije nastoji povezati s onima koje već ima			
13.	Kad mu/joj nešto nije jasno, traži pomoć od stručnih osoba ili nekoga drugoga			
14.	Uporan/uporna je, ne odustaje lako			
15.	Lako se prilagođava u novim situacijama			
16.	Nastoji realno odrediti svoje ciljeve			
17.	Može preuzeti odgovornost za svoje odluke i postupke			
18.	Rado sudjeluje u grupnim aktivnostima učenja i rada			
19.	Ima planove za školovanje nakon srednje škole			
20.	Misli da je rad jedno od važnijih područja u životu svakog čovjeka			
21.	Misli da svačiji rad i svaki posao doprinosi zajednici u kojoj živimo			
22.	Razmišlja o tome kako će mu/joj se razvijati karijera			
23.	Misli da ne postoje „dobra“ i „loša“ zanimanja			
24.	Na njenu/njegovu odluku o izboru srednje škole utjecat će kamo će joj/mu ići prijatelji			
25.	Kod izbora srednje škole, nastojat će udovoljiti željama svojih roditelja			
26.	Neki učitelji svojim su ga/je utjecajem potakli na izbor srednje škole			
27.	Razumije potrebu početka planiranja razvoja karijere već u osnovnoj školi			
28.	Vjeruje u svoje sposobnosti			
29.	Ima dobro razvijene radne navike			
30.	Ima stalna zaduženja u kućanstvu			
UKUPNO				

4.6. Tko mi je podrška na putu do odluke

Odluke o profesionalnom razvoju u današnjem su svijetu složenije nego prije zbog sve složenijih tehnoloških promjena i društvenih odnosa. Iako treba težiti osamostaljivanju djeteta i njegovu preuzimanju odgovornosti za svoje odluke, to ne znači da na putu razvoja karijere osoba mora i treba biti sama. Sada je vrijeme za početak gradnje mreže ljudi, osoba, ustanova i drugih koji mogu biti korisni u razvoju karijere.

Pronađi saveznike. Često se kaže da je dobro biti samostalan i nezavisan. Iako su te karakteristike nesumnjivo dobre, često ustanovimo kako ipak ne možemo uspjeti posve sami. U svakom području našega života, pa tako i posla, trebamo pomoć ljudi kojima vjerujemo. To mogu biti članovi obitelji, prijatelji, suradnici, kolege, šefovi. Mogu biti različitih godina i iz različitih razdoblja našega života. Svima im je zajedničko da su nam odnosi s njima vrlo važni. Oni nam mogu pomoći u donošenju odluka i povezivanju s drugima koji mogu biti korisni. Oni su kao paukova mreža koja je pauku nužna za život, pri čemu nije važna samo njezina veličina nego i snaga; često ta mreža nije lako vidljiva, a ipak je funkcionalna i potrebna.

1. korak - gost u razredu, stručnjak za profesionalno usmjeravanje

Voditelj će organizirati posjet stručnjaka za profesionalno usmjeravanje (školskog psihologa i/ili pedagoga, psihologa iz HZZ-a, CISOK-a i slično). Gostujući stručnjak opisat će model stručne podrške učenicima pri donošenju profesionalnih odluka koristeći pri tome računalne aplikacije (e-usmjeravanje) te nekoliko karakterističnih slučajeva kada učenici dolaze na savjetovanje (neodlučni, zdravstvene smetnje, pritisak roditelja...).

2. korak – razredna rasprava

Postavite gostujućem stručnjaku pitanja o svemu što vas zanima. Sada već imate iskustva u vođenju intervjua o pitanjima profesionalnog razvoja, iskoristite ta svoja znanja!

3. korak – individualni rad – shematski prikaz podrške

Voditelj će vam dati pripremljeni popis ustanova i osoba uključenih u mrežu podrške u vašem profesionalnom razvoju i/ili će vas uputiti na internetsku stranicu gdje postoje takve informacije (npr. www.hzz.hr). Dodajte tom popisu sve druge institucije i pojedince kojih se možete sjetiti (npr. roditelje, prijatelje i slično). Napravite shematski prikaz podrške – može biti u obliku paukove mreže ili neki drugi oblik koji se vama sviđa!

4. korak – individualno izlaganje

Tko želi neka izloži svoje radove i odgovori na pitanja drugih učenika.

4. korak – razredna rasprava

Sudjelujte u razrednoj raspravi o važnosti mreže podrške, njezinoj veličini, snazi i funkciji.

4.7. Proces donošenja odluke

1. korak - uvodno izlaganje, razredna rasprava

Voditelj će ukratko ponoviti zaključke prijašnjih aktivnosti koji se odnose na važnost ranog postavljanja elemenata plana profesionalnog razvoja, zacrtane korake na putu do ostvarenja cilja i slično. Ako je još nešto ostalo nejasno, pitaj i sudjeluj u raspravi.

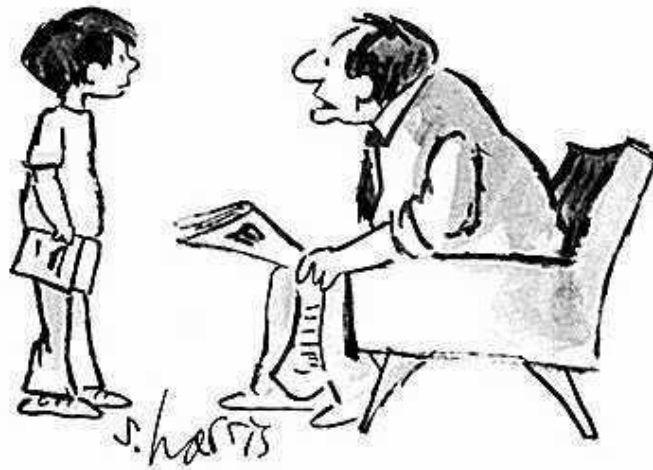
2. korak – domaća zadaća – individualni rad

Kod kuće opiši dosadašnji proces odlučivanja o razvoju karijere i ključne točke u tom procesu – ponesi kući svoju mapu profesionalnog razvoja, u njoj bi trebalo biti sve što ti treba za ovaj zadatak! Možeš napisati rad, a možeš napraviti kolaž, sliku, prezentaciju – sam izaberi način na koji ćeš napraviti zadatak.

3. korak – individualna izlaganja, zaključci

Učenici koji žele pročitati će ili izložiti svoje radove a voditelj će zapisati elemente procesa donošenja odluke i ključne točke o kojima provedite raspravu.

© Original Artist
Reproduction rights obtainable from
www.CartoonStock.com

Naravno da možeš postati sistem analitičar... ali reci tati što radi sistem analitičar?

4.8. Moja očekivanja

1. korak – domaća zadaća - pisanje sastava

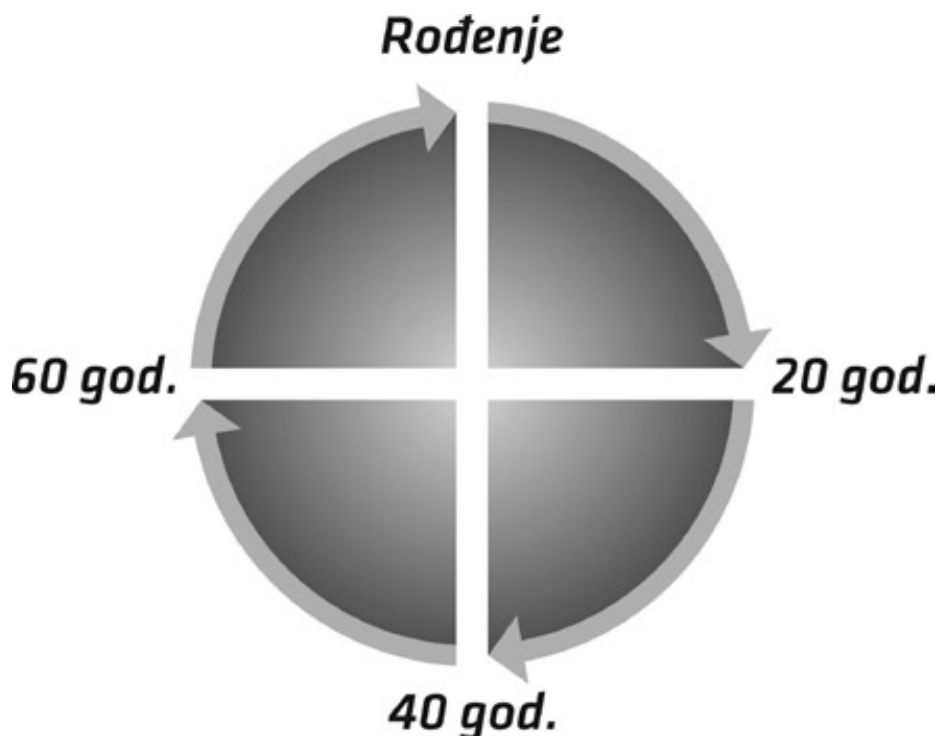
Kod kuće napiši sastavak na temu „Jedan dan u mom životu 2025.g“. Pri pisanju se vodi sljedećim natuknicama:

- Gdje živiš (veliki grad, manji grad, kakvo susjedstvo, koja država)?
- U kakvom domu živiš (stan, kuća...)?
- S kim živiš (roditelji, partner, djeca, prijatelji rođaci...)?
- Gdje radiš (ured, trgovina, tvornica, na otvorenom...)?
- Kakav posao radiš (pišeš, računaš, s ljudima, za strojem, u polju...)?
- S kim radiš (rad na traci, grupa ljudi, samostalno, suradnici...)?
- Nadgleda li te tko? Kakav ti je šef? Možda si ti šef?
- Uključuje li posao putovanja?
- Kakvo je radno vrijeme? Radiš li u smjenama, prekovremeno...?
- Kako ideš na posao (pješke, tramvajem, biciklom, avionom...)?
- Što i kako jedeš na poslu (nosite, jedete u kantini, restoranu...)?
- Kad se vraćaš kući?
- Što radiš u slobodno vrijeme (sport, čitanje, spavanje)...?
- Kojim se slobodnim aktivnostima baviš? Što ti je za to potrebno?
- Što ti se najvažnije dogodilo toga dana?

Sastavak priloži u ovu mapu.

2. korak – individualni rad

Označi važnije događaje u svom životu na grafičkom prikazu u obliku životnog sata.

Ovo su samo neki mogući događaji u vašem životu; možeš ali i ne moraš označiti navedene događaje i slobodno možeš označiti bilo koji drugi događaj u svom budućem životu:

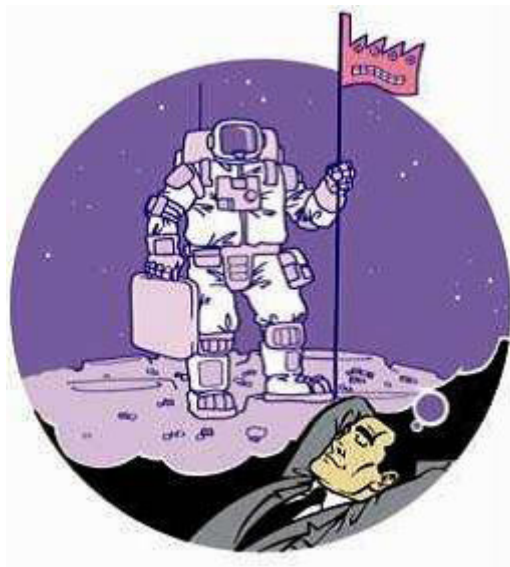
- Polazak u osnovnu školu
- Završetak škole (osnovna i srednja škola, fakulteta)
- Sadašnje godine
- Očekivano vrijeme zapošljavanja
- Osnivanje obitelji, rođenje djece, odlazak djece od kuće...
- Promjene zaposlenja, selidbe, dodatno obrazovanje...
- Odlazak u mirovinu

3. korak – individualni rad - izrada kolaža

Izradi kolaž o sebi za 10 godina i napravite izložbu

4. korak - razredna rasprava

Raspravite o povezanosti svojih očekivanja s izborom željene škole ili zanimanja.

4.9. Donošenje odluke o izboru

1. korak - individualni rad

Zapiši motive i razloge svog izbora srednje škole i zanimanja (interesi, sposobnosti, informacije, podrška ili pritisak obitelji i sl.) te označi one za koje misliš da su imali najveći utjecaj. Popis priloži u ovu mapu.

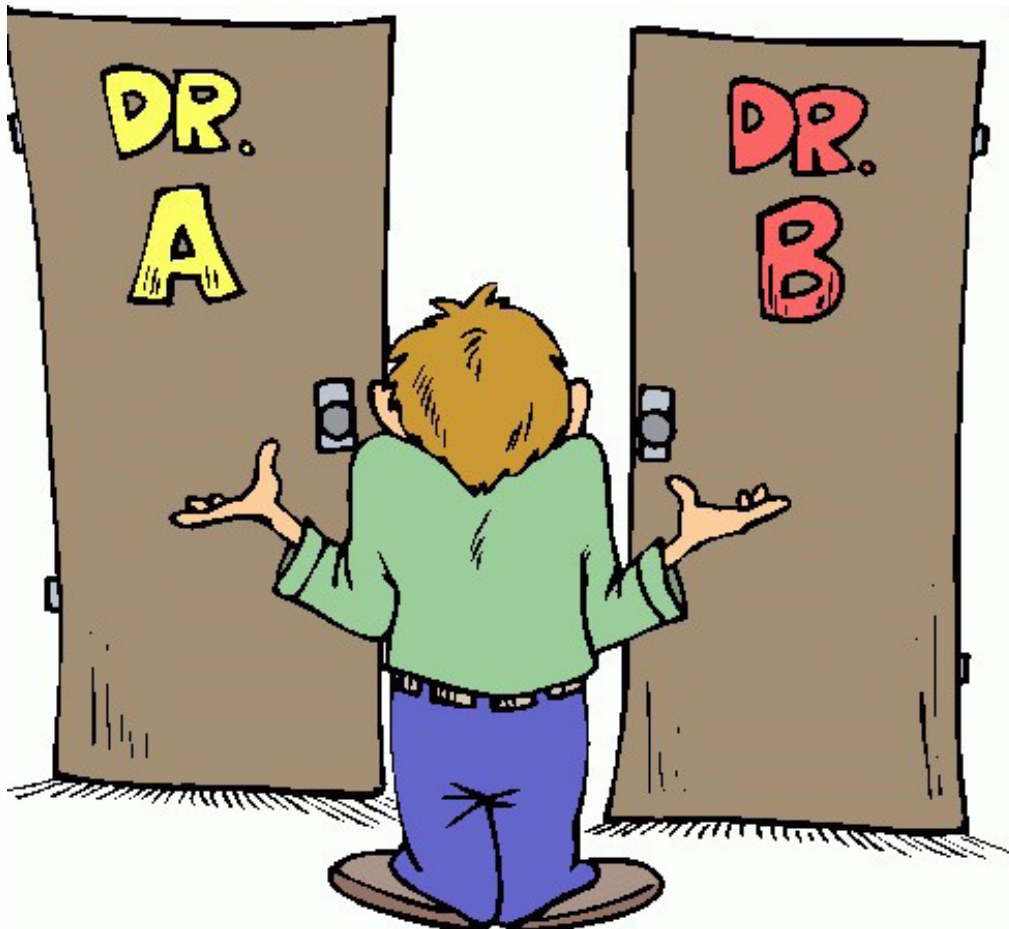
2. korak – razredna rasprava

Razmislite o tome što treba izbjegavati u procesu donošenja odluka. Zašto sljedeća ponašanja nisu primjerena u situacijama kada trebate nešto odlučiti?

- impulzivno donošenje odluka
- prepuštanje odluka okolnostima bez planiranja
- oslanjanje na tuđa iskustva i odluke
- odgađanje odluke
- odlučivanje u zadnji čas, bez dovoljno informacija.

3. korak – rad u paru

Some paru izloži svoje argumente za izbor te opiši prepreke i nedoumice koje si do sada imao/la razmišljajući o svojoj karijeri i kako ih namjeravaš riješiti.

4.10. Provjera odluke – profesionalno savjetovanje

Ako si neodlučan/na u izboru srednjoškolskog programa ili imaš bilo kakve sumnje i pitanja, zamoli razrednika ili voditelja programa uputu o tome kako možeš pristupiti procesu profesionalnog usmjeravanja. Savjetnik za profesionalno usmjeravanje kroz polustrukturirani intervju vodit će te nizom tehnika i postupaka kroz otkrivanje jakih strana i sposobnosti te zajedno s tobom izraditi plan aktivnosti profesionalnog razvoja.

4.11. Kako tražiti posao - aktivna uloga na tržištu rada

Bilo da si na početku karijere, u potrazi za prvim zaposlenjem ili tražiš nove izazove, pisanje molbe i životopisa su prvi i osnovni vid komunikacije s mogućim poslodavcem. Kvalitetan životopis i molba najčešće su tvoja jedina mogućnost predstavljanja i propusnica za pristup intervjuu. To je tvoja „reklamna brošura“. Na osnovu molbe i životopisa će poslodavac pokušati zaključiti kakva si osoba, kakvo ti je dosadašnje radno iskustvo ili što možeš raditi, na koji način možeš doprinijeti njegovoj tvrtci i kako ćeš se uklopiti u već postojeći tim. Gramatički i pravopisno netočan tekst, neuredno sastavljen dokument, nejasne informacije, dosadno isticanje nevažnih detalja neće te učiniti interesantnim kandidatom/kinjom. Dakle, i životopis i molba trebaju biti jasni, uredni i istiniti (to je oblik samopredstavljanja, sjećaš li se toga?).

1. korak - predavanje

Voditelj će održati uvodno predavanje o važnosti aktivne uloge na tržištu rada. Dobro poslušaj i zapiši osnovne informacije.

2. korak – vođena rasprava

Sudjeluj u raspravi i identificiraj elemente koji su nužni u životopisu (osobni podaci, podaci o obrazovanju, radno iskustvo, interesi, osobine, preporuke...).

3. korak – individualni rad kod kuće

Pronađi na Internetu nekoliko modela pisanja životopisa i molbe za posao. Kod kuće napiši molbu za posao i životopis a ako želiš predstaviti ćeš svoj rad drugim učenicima.

4. korak – vođena rasprava o životopisima

Voditelj će ukazati na dobre i loše elemente u molbama i životopisima.

5. korak – individualni rad kod kuće, izlaganje u školi

Pronađi kod kuće iskustva iz profesionalnog života poznatih ljudi, primjere iz filmova, literature i slično o razgovoru za posao. Iznesi primjere koje si pronašao/la u školi.

6. korak – rad u paru - igra uloga

Podijelite se u parove i odglumite razgovor za posao izmjenjujući se u ulozi poslodavca i posloprimca (onoga koji traži posao) a ostali učenici u pripremljene protokole neka bilježe svoja opažanja. Unaprijed pripremite: kao poslodavac – pitanja za kandidata; kao kandidat – prezentaciju o sebi, a ostali protokole za bilježenje ponašanja osoba u intervjuu.

7. korak – razredna rasprava

Sudjeluj u razrednoj raspravi o važnosti pripreme za razgovor za posao i općenito o aktivnoj ulozi na tržištu rada.

Izrađeni životopis i molbu za zapošljavanje priloži u svoju mapu.

Napravite video-zapis igranja uloga „Razgovor za posao“ i priložite u razrednu arhivu.

4.12. Plan razvoja karijere

Profesionalni razvoj cjeloživotni je proces a planiranje i priprema za budućnost počinje baš sada! Osobni plan razvoja karijere završni je dokument ovog programa profesionalnog usmjeravanja i u njegovoj izradi koristiš sva znanja stečena kroz program.

1. korak - samostalni rad kod kuće

Na pripremljenom obrascu izradi osobni plan razvoja karijere.

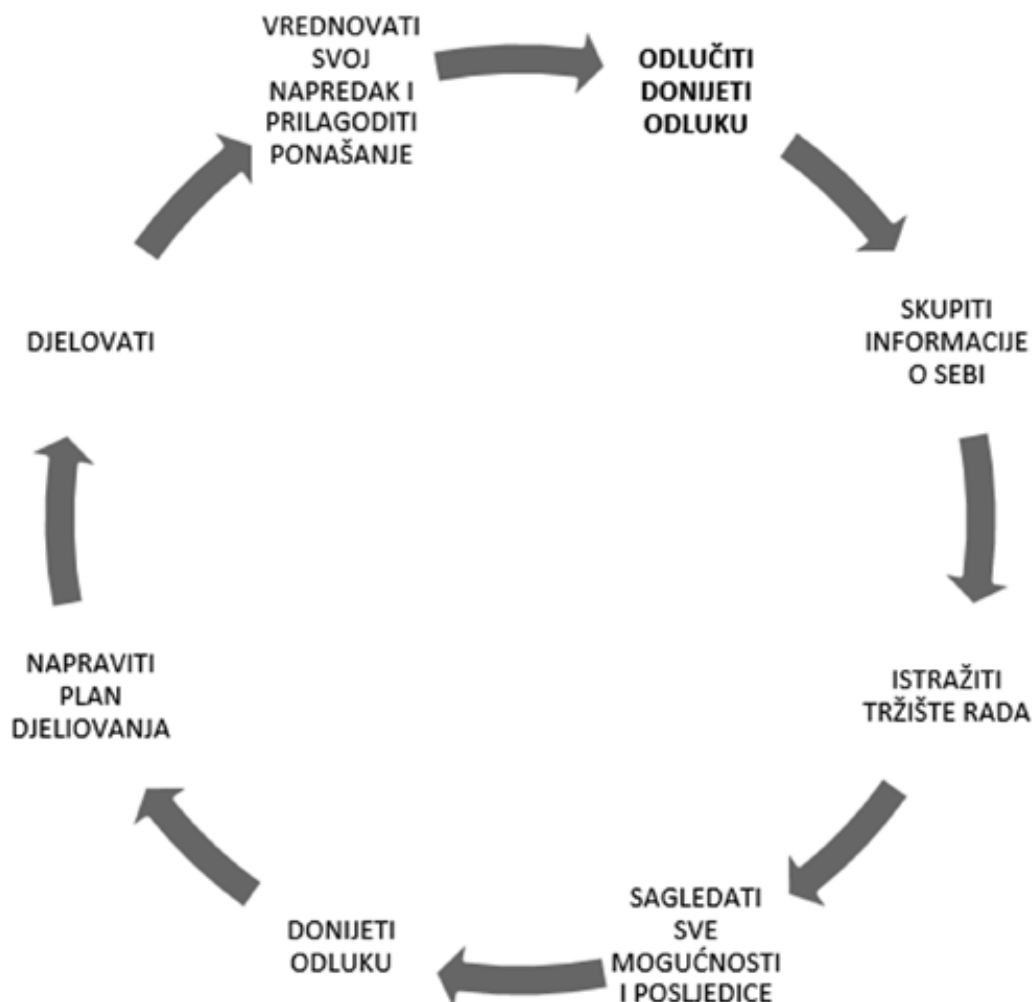
2. korak – predstavljanje osobnih planova

Svaki učenik će u školi predstaviti svoj plan, odgovarati na pitanja drugih učenika i voditelja radionice te napraviti izmjene ako nakon rasprave smatra da je to potrebno. Kako se rasprave ne bi „raspršile“, svakom učeniku vrijeme za prezentaciju i raspravu je ograničeno, npr. na 10 minuta. Ukupno trajanje predstavljanja svih osobnih planova ovisit će o broju učenika u grupi. Prijedlog je da se u jednom danu to vrijeme ograniči na dva školska sata (90 minuta), što znači predstavljanje planova desetak učenika. To znači da treba planirati onoliko susreta koliko je potrebno da svaki učenik predstavi i raspravi s drugima svoj plan.

3. korak – individualno popunjavanje upitnika

Na kraju, vrati se na početak! Pogledaj ponovno upitnik o profesionalnom razvoju (str. 5) Što bi sada drukčije odgovorio/odgovorila? Raspravite u razredu o svemu što se naučili u ovom programu.

MODEL DONOŠENJA PROFESIONALNIH ODLUKA

MODEL DONOŠENJA PROFESIONALNIH ODLUKA

1. Odlučiti donijeti odluku

Spreman/na si donijeti odluku o svojoj budućnosti. Zapamti: odluke se mogu promijeniti i mijenjaju se kako odrastamo i starimo.

2. Skupiti informacije o sebi: željeni način života, interesi, sposobnosti, vještine, sposobnosti, radne vrijednosti.

a) tri najznačajnija područja mojih interesa su:

- _____
- _____
- _____

b) volim raditi s: ljudima, strojevima, podacima, idejama, stvarima _____

c) imam sljedeće vještine:

- _____
- _____
- _____

d) moje tri najznačajnije radne vrijednosti su:

- _____
- _____
- _____

e) ističem se u sposobnostima: zaključivanje, pamćenje, brzina, spretnost _____

f) različiti drugi podaci

3. Istražiti tržište rada: moguća karijera koja me zanima – navesti tri mogućnosti

- _____
- _____
- _____

4. sagledati sve mogućnosti i posljedice za svaku od tri navedene karijere iz perspektive svojih interesa, znanja, sposobnosti, vještina i radnih vrijednosti. Upiši sve tri karijere (zanimanja) u tablicu i procijeni ih s obzirom na svoje značajke na skali od 1 do 4 pri čemu:

- 4 = potpuno zadovoljava
- 3 = zadovoljava
- 2 = donekle zadovoljava
- 1 = nikako ne zadovoljava

	KARIJERE/ZANIMANJA		
a) interesi			
b) znanja			
c) vještine			
d) radne vrijednosti			
e) sposobnosti			
f) ostale osobine			

5. Donijeti odluku.

Za koji si se plan odlučio/la? Koje zanimanje? Koji posao? Kakva karijera?

6. Napraviti plan djelovanja

Napravio/la sam plan kako ću se pripremiti za budućnost. Osnovni koraci jesu:

1. _____
 2. _____
 3. _____
 4. _____
-

Dodaj koraka koliko je potrebno. Spreman/na si djelovati.

7. Djelovanje. Poduzimanje i realizacija zacrtanih koraka. Mijenjat ćeš se a time će se mijenjati i tvoji ciljevi u karijeri. Odluči već sada koliko ćeš često propitivati svoju odluku.

8. Vrednovanje svog napretka i prilagođavanje ponašanja.

Ponovno ću pogledati svoj plan za mjesec, pola godine, godinu dana.... i procijeniti svoj napredak te ga, ako je potrebno, prilagoditi ili promijeniti. Tada mogu ciklus donošenja profesionalnih odluka započeti ispočetka ili od nekog međukoraka.

PLAN DJELOVANJA

Moj profesionalni cilj je:

Napravio/la sam plan kako ostvariti svoj cilj. Koraci koje ću poduzeti su:

KORAK	KADA?

Svoj sam plan podijelio/podijelila sa _____

Datum _____

Potpis _____